

Komunitný plán sociálnych služieb obce Torysa na roky 2018 – 2027

Názov	Komunitný plán sociálnych služieb obce Torysa na roky 2018 – 2027
Územné vymedzenie	Obec Torysa, okresov Sabinov
Schválený	07.08.2018
Dátum schválenia	07.08.2018
Dátum platnosti	08.08.2018
Verzia	1.0
Publikovaný verejne	

Obsah

Obsah	2
Použité skratky.....	3
Príhovor starostu	4
Úvod.....	5
1. Základné vymedzenie problematiky	6
1.1 Princípy komunitného plánovania	8
1.2 Proces prípravy komunitného plánu	9
1.3 Právny rámec poskytovania sociálnych služieb v SR.....	10
1.4 Pôsobnosť obce	11
2. Sociálno-demografická analýza	12
2.1. Základná charakteristika obce.....	13
2.2 Analýza sociologických ukazovateľov	15
3. Analýza súčasného stavu sociálnych služieb	24
3.1 Financovanie sociálnych služieb.....	26
4. Poskytovatelia sociálnych služieb.....	27
5. Analýza požiadaviek prijímateľov sociálnych služieb	27
5.1 SWOT analýza	30
6. Vízia, ciele a priority	34
6.1 Priority cieľových skupín.....	34
6.2 Zhrnutie priorít cieľových skupín	41
7. Evaluácia a monitorovanie komunitného plánu sociálnych služieb	44
Záver	45
Autori	47
Použitá literatúra	47

Použité skratky

CS – cieľová skupina

EÚ – Európska únia

EŠIF – Európske štrukturálne a investičné fondy. Päť štrukturálnych a investičných fondov EÚ, ktoré sa riadia jednotným súborom pravidiel, Európsky fond regionálneho rozvoja (EFRR), Európsky sociálny fond (ESF), Kohézny fond (KF), Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka (EPFRV), Európsky námorný a rybársky fond (ENRF)

HDP – hrubý domáci produkt

IBV – individuálna bytová výstavba

IKT - Informačno-komunikačné technológie. Zahŕňajú informačné systémy, technológie, ostatné systémy (periférne zariadenia), prevádzku a pripojenia do sietí, ktoré sú určené k napĺňaniu informačných procesov a komunikačných funkcií.

IROP – Integrovaný regionálny operačný program

ITMS – Informačný monitorovací systém

IÚS – Integrovaná územná stratégia

KPSS – Komunitný plán sociálnych služieb

KURS – Koncepcia územného rozvoja Slovenska

MRK – marginalizovaná rómska komunita

MPSVaR SR – Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky

NFP – nenávratný finančný prostriedok

N/A – z anglického jazyka (not available, not applicable) vo význame „nie je dostupné“ resp. „nebude využité“.

NSRR – národná stratégia regionálneho rozvoja

NUTS – z francúzskeho jazyka (Nomenclature des unités territoriales statistiques), skratka pre normalizovanú klasifikáciu územných celkov na Slovensku pre potreby štatistického úradu a Eurostatu.

OP – operačný program

PHSR – program hospodárskeho a sociálneho rozvoja

PRO – program rozvoja obce

REZ – rozvoj ľudských zdrojov

SEA – z anglického jazyka (strategic environmental assessment) vo význame strategické environmentálne hodnotenie, strategické posudzovanie vplyvov na životné prostredie.

SR – Slovenská republika

ŠFRB – Štátny fond rozvoja bývania

ŠÚ SR – Štatistický úrad Slovenskej republiky

SWOT – analýza silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození

UPSVaR – Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny

UoZ – uchádzač o zamestnanie

VÚC – Vyšší územný celok

ZMOS – Združenie miest a obcí Slovenska

Príhovor starostu

Vážení spoluobčania,

zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov platí od začiatku tejto dekády. Týmto zákonom prešli na obce v pomerne širokom rozsahu kompetencie v oblasti poskytovania sociálnych služieb vrátane ich personálneho zabezpečenia. Popritom zákon uložil v svojom § 83 obci povinnosť spracovať Komunitný plán sociálnych služieb. Obec svoj prvý „Komunitný plán sociálnych služieb na obdobie rokov 2011 – 2016“ spracovala v rámci projektu „Komunitné siete partnerstva“, ktorý bol podporený z Európskeho sociálneho fondu v rámci Operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia. Tento plán vybudoval základy poskytovania sociálnych služieb v rámci obecnej samosprávy.

V súčasnosti Vám predstavujem jeho nasledovníka „Komunitný plán sociálnych služieb obce Torysta na roky 2018 – 2027“, ktorý plne nadväzuje na položené základy a princípy zastupiteľskej demokracie. Ten rozvíja plánovanie sociálnych služieb ako „otvorený aktívny proces zisťovania potrieb, nachádzania zdrojov a hľadania najefektívnejšieho riešenia v oblasti sociálnych služieb“ a zároveň „zapája všetkých, ktorých sa daná oblasť týka“, keďže „pri komunitnom plánovaní je potrebné zvážiť potreby občanov, potreby a možnosti poskytovateľov sociálnych služieb a možnosti tých, ktorí poskytujú zdroje na napĺňanie potrieb komunity“.

Obec Torysta si uvedomuje, že dobre fungujúca sociálna oblasť sú jednak pre obyvateľov a jednak pre samosprávu kľúčová kompetencia. Z dôvodu, že otvára možnosť zasiahnuť všade tam, kde sa človek z objektívnych príčin dostal do neriešiteľných situácií, alebo kde je pomoc z verejných zdrojov žiaduca.

V závere sa chcem poďakovať všetkým, ktorí sa na tvorbe Komunitného plánu sociálnych služieb podieľali. Pevne verím, že nový komunitný plán sociálnych služieb prispeje k skvalitneniu a rozšíreniu sociálnych služieb prispeje k skvalitneniu a rozšíreniu sociálnych služieb v našej obci.

S úctou

Ing. Jozef S t e d i n a
starosta

Úvod

Slovné spojenie „komunitný plán“ vznikol pospájaním slov komunita a plánovanie. Za „komunitu“ najčastejšie považujeme skupinu občanov, ktorí žijú v určitom územnom celku a majú medzi sebou rôzne sociálne väzby. Komunita je tiež miesto, kde človek získava emocionálnu podporu, ocenenie a pomoc v každodennom živote. „Plánovanie“ je tvorba plánu, zámerov, cieľov a teda všetkého, čo chceme realizovať, vytvoriť, zmeniť a rozvíjať. Komunitné plánovanie je jedna z metód komunitnej práce, práce s komunitou v prospech komunity. Plánovanie je cestou z miesta nazývaného "súčasnosť" do miesta pomenovaného "dohodnutá budúcnosť". Pojem komunita je odvodený z latinského slova *communitas*, čo znamená pospolitosť či spoločné nažívanie ľudí a vľúdnosť.

Komunitné plánovanie sociálnych služieb je otvorený aktívny proces zisťovania potrieb, nachádzania zdrojov a hľadania najefektívnejšieho riešenia v oblasti sociálnych služieb. Komunitné plánovanie je spôsob, ako začať spoluprácu a vytvárať trvalejšie partnerstvá. Zapája všetkých, ktorých sa daná oblasť týka, v procese prevažuje dialóg a vyjednávanie, dosiahnutý výsledok je prijatý a podporovaný väčšinou účastníkov.

Komunitné plánovanie sociálnych služieb je metóda, ktorá umožňuje spracovávať rozvojové materiály v oblasti sociálnych služieb verejného života na úrovni obce, mesta i kraja. Pri komunitnom plánovaní je potrebné zvážiť potreby občanov, potreby a možnosti poskytovateľov sociálnych služieb a možnosti tých, ktorí poskytujú zdroje na napĺňanie potrieb komunity. V záujme napĺňania spoločnej predstavy o budúcnosti sociálnych služieb v danej komunite sa stretávajú a spoločne plánujú jednotliví aktéri:

- objednávatelia služieb,
- poskytovatelia služieb,
- príjemcovia služieb (klienti).

Všetky tri strany majú v procese plánovania rovnaké práva a povinnosti, najmä v oblasti rozhodovania a finálnej podoby komunitného plánu. Obecná samospráva je zo zákona 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov povinná poskytovať určité sociálne služby, no má aj možnosti na to, aby vytvorila podmienky na zlepšenie sociálnych služieb a odstraňovanie príčin sociálnej nerovnosti.

Obec Torysa si uvedomuje, že dobre fungujúca sociálna sieť je pre obyvateľov obce potrebná z dôvodu možnosti zasiahnuť všade tam, kde sa človek z objektívnych príčin dostal do neriešiteľných situácií, alebo tam, kde je pomoc spoločnosti žiaduca.

1. Základné vymedzenie problematiky

Komunitné plánovanie sociálnych služieb je metóda, ktorá umožňuje spracovávať rozvojové materiály v oblasti sociálnych služieb verejného života na úrovni obce i kraja a ktorá výrazne posilňuje princípy zastupiteľskej demokracie. Charakteristickým znakom metódy je dôraz kladený na:

- zapájanie všetkých, ktorých sa spracovávaná oblasť týka,
- dialóg a vyjednávanie,
- dosiahnutie výsledku, ktorý je prijatý a podporovaný väčšinou účastníkov.

Aby občania mohli uspokojovať svoje záujmy, potreby a nároky, musia spolupracovať s ďalšími ľuďmi. Ich záujmy a potreby sa môžu líšiť. Ľudia musia o svojich potrebách a záujmoch diskutovať, informovať sa o možných zdrojoch ich naplnenia a spoločne hľadať kompromisné riešenia, ktoré by aspoň čiastočne vyhovovali všetkým a pre nikoho by neboli prehrou.

Komunitné plánovanie je jedna z metód komunitnej práce, to jest práce s komunitou v prospech komunity. Plánovanie je cestou z miesta nazývaného "súčasnosť" do miesta pomenovaného "dohodnutá budúcnosť". Pojem komunita je odvodený z latinského slova *communitas*, čo znamená vľúdnosť, pospolitosť či spoločné nazívanie ľudí.

Pri komunitnom plánovaní je potrebné zvážiť potreby občanov, potreby a možnosti poskytovateľov služieb a možnosti tých, ktorí poskytujú zdroje na napĺňanie potrieb komunity. V záujme napĺňania spoločnej predstavy o budúcnosti sociálnych služieb v danej komunite sa stretávajú a spoločne plánujú jednotliví aktéri:

- objednávateľia služieb, poskytovatelia služieb,
- príjemcovia služieb (klienti).

Všetky tri strany majú v procese plánovania rovnaké práva a povinnosti, najmä v oblasti rozhodovania a finálnej podoby komunitného plánu. Komunitné plánovanie je otvorený aktívny proces zisťovania potrieb, zdrojov a hľadanie najlepšieho riešenia v oblasti sociálnych služieb. Sociálne služby sa poskytujú formou terénnou, ambulantnou, pobytovou alebo inou formou podľa nepriaznivej sociálnej situácie a prostredia, v ktorom sa fyzická osoba zdržiava.

Rozdelenie sociálnych služieb:

- sociálne služby na zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb v zariadeniach,
- sociálne služby na podporu rodiny s deťmi,
- sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku,
- sociálne služby s použitím telekomunikačných technológií,
- podporné služby.

Komunitný plán sociálnych služieb obce Torysa na roky 2018 – 2027 je dokument analyzujúci súčasný reálny stav sociálnych služieb v obci a jej okolí, ich kvalitu a rozvoj v budúcnosti. Je výsledkom

vzájomnej a otvorenej spolupráce medzi všetkými účastníkmi komunitného plánovania, ktorí majú v procese plánovania rovnaké práva a povinnosti.

Účastníkmi komunitného plánovania sú:

- užívateľia/prijímatelia/klienti sociálnych služieb sú tí občania, ktorí sociálne služby už prijímali, prijímajú a budú prijímať v budúcnosti. Užívateľom sa v priebehu svojho života môže stať každý občan.
- poskytovatelia sociálnych služieb môžu byť verejní a neverejní, ktorí sociálne služby poskytujú, prevádzkujú a dodávajú klientom. Poskytovatelia sú povinní prihliadať na individuálne potreby prijímateľov sociálnych služieb, to jest poskytovať služby také a tak, aby sa zachovala, eventuálne zvýšila kvalita života klientov.
- objednávatel'om sociálnych služieb je väčšinou štátna správa, samospráva, voľbami poverení zástupcovia, ale aj nadácia alebo agentúry, ktoré obvykle majú spracované plány strategického rozvoja sociálnych služieb.

Cieľom komunitného plánovania sociálnych služieb v obci je zmobilizovanie občanov, mimovládnych organizácií, cirkevných organizácií, dobrovoľníkov, samosprávu a orgány štátnej správy. Dôležité je identifikovanie sociálnych problémov v obci a návrhy ich riešení cez priority a opatrenia, a to so zreteľom na klienta, poskytovateľov sociálnych služieb a technickú vybavenosť. Nemenej významné je viesť aktívny dialóg k daným problémom a podporovať sociálne fungovanie participácie. Identicky predchádzať sociálnemu vylúčeniu, chudobe, sociálnej odkázanosti a prehľbovaniu týchto negatívnych a spoločenských javov, rozširovať a čo možno v najväčšej miere skvalitniť poskytovanie sociálnych služieb v obci.

Komunitný plán sociálnych služieb vychádza z faktu, že:

- dominantnú úlohu pri dlhodobom riešení svojej sociálnej situácie má občan a jeho rodina,
- úlohou samosprávy je nielen poskytovať sociálne služby dané zákonom, ale aj vytvoriť podmienky pre fungovanie siete sociálnych služieb založené na reálnom dopyte a adresnom uspokojení potrieb občanov.

Úspešnosť stratégie bude závisieť nielen od výšky finančných prostriedkov vyčlenených pre sociálnu oblasť, ale tiež od spolupráce všetkých verejných a neverejných poskytovateľov sociálnych služieb.

Sociálne služby majú pre občana zmysel iba ak sú dostupné z hľadiska:

- financií (podiel pre občana na úhrade nákladov),
- miesta (služba k dispozícii v danom území),
- času (od vzniku potreby služby, cez jej posúdenie, priznanie až k jej využitiu).

Zámerom obce je vytvoriť v obci podmienky pre fungovanie systému sociálnych služieb, ktorý bude poskytovať kvalitné a dostupné služby pre občanov.

1.1 Princípy komunitného plánovania

Hlavné princípy komunitného plánovania

- *partnerstvo medzi všetkými účastníkmi* - potreby a ciele všetkých účastníkov majú rovnakú váhu a názorom všetkých strán musí byť venovaný rovnaký priestor.
- *zapájanie miestneho spoločenstva* – pri zapájaní miestnej komunity, obyvateľov daného územného celku je nutné hľadať rôzne metódy a formy oslovenia a zapojenia tak, aby ponuka na spoluprácu bola zrozumiteľná.
- *hľadanie nových ľudských a finančných zdrojov* – nie je možné zabúdať na spoluprácu s podnikateľmi, ktorí sa už v minulosti angažovali v sociálnej oblasti, na význam práce dobrovoľníkov v sociálnych službách, svojpomocné skupiny, rodinnú starostlivosť a susedskú výpomoc.
- *práca s informáciami* – je nevyhnutné zabezpečiť rovnaký prístup k informáciám pre všetkých, ktorí sa plánovania zúčastňujú a zabezpečiť odovzdávanie informácií širšej verejnosti. Ak budú informácie pravidelne odovzdávané, bude možné očakávať relevantné pripomienky a podnety.
- *priebeh spracovania komunitného plánu je rovnako dôležitý ako výsledný dokument* - proces komunitného plánovania znamená vyhľadávanie, zapájanie a diskusiu rôznych ľudí. Tento proces umožňuje, aby navrhnutý systém sociálnych služieb bol jedinečný a neopakovateľný a plne zodpovedal miestnym potrebám, podmienkam a zdrojom.
- *zohľadnenie už vytvorenej a osvedčenej spolupráce* – dobre fungujúca spolupráca môže byť inšpiráciou pre ostatných účastníkov komunitného plánovania. Prehĺbenie spolupráce medzi všetkými účastníkmi prináša kvalitnejšiu ponuku sociálnych služieb.
- *kompromis priania a možnosti* – výsledkom komunitného plánovania je vždy kompromisné riešenie medzi tým, čo chceme, a s tým čo máme k dispozícii. Možnosťami v tomto prípade nie sú iba materiálne, finančné a ľudské zdroje, ale tiež spoločná dohoda, ktorá vymedzuje, kto a ako sa bude na dosiahnutí cieľov komunitného plánu podieľať.

Zásady pri spracovávaní komunitného plánu

- potreby, priority a smery rozvoja sociálnych služieb musia byť stanovené ľuďmi, ktorí žijú v obci a ktorých sa služby týkajú.
- všetky činnosti na miestnej úrovni behom prípravy a pri uskutočňovaní plánu musia byť navzájom prepojené.

- skvalitňovanie sociálnych služieb musí byť považované za žiaduce a musí byť dôležitou súčasťou miestnej politiky.
- priority a smery rozvoja sociálnych služieb vychádzajú z presvedčenia o jedinečnosti, hodnote, vrodenej dôstojnosti a práve na sebaurčenie každého užívateľa sociálnych služieb.

Dobre spracovaný komunitný plán sociálnych služieb

- je výsledkom vyjednávania medzi všetkými účastníkmi procesu,
- je naplňovaný v rámci širokého partnerstva v komunite,
- zodpovedá miestnym podmienkam a potrebám,
- stanoví krátkodobé aj dlhodobé ciele a priority rozvoja sociálnych služieb,
- mapuje všetky verejné, súkromné aj dobrovoľné subjekty z hľadiska aktivít, ktoré smerujú k naplneniu vytýčených cieľov,
- obsahuje systém sledovania a hodnotenia postupu a priebežného informovania verejnosti.

Prečo je potrebný komunitný plán pre obec? Čo prináša obyvateľom obce?

- Vytvorenie strategického dokumentu uľahčí možnosti získavania prostriedkov pre sociálne služby.
- Komunitný plán sociálnych služieb je prostriedok pre optimalizáciu výdavkov v oblasti sociálnych služieb.
- Možnosť pre získanie takých foriem a druhov sociálnych služieb, ktoré občania naozaj potrebujú, ktoré chýbajú.
- Zlepšenie informovanosti občanov a vzájomného pochopenia všetkých zúčastnených strán.
- Zapojením užívateľov sociálnych služieb a verejnosti možno dosiahnuť udržateľnosť sociálnych služieb.

1.2 Proces prípravy komunitného plánu

Tabuľka č. 1: Harmonogram prípravy Komunitného plánu sociálnych služieb

Prípravná fáza		
Aktivita	Zodpovednosť	Termín
1. Oboznámenie zástupcov samosprávy s procesom KPSS - aktivity a výstupy	starosta, experti	05/2018
2. Spracovanie časového harmonogramu realizácie KPSS v obci	experti, starosta	05/2018
4. Oboznámenie zástupcov samosprávy a zástupcov cieľovej skupiny so zameraním na proces KPSS	experti	05/2018
5. Oboznámenie obyvateľov obce s procesom KPSS (informačné table obce, informačné letáky a plagáty, rozhlas, internet a pod.)	starosta, experti	06/2018
Analytická fáza		
1. Vstupná analýza	starosta, experti	05/2018

- analýza požiadaviek prijímateľov sociálnych služieb a požiadaviek ďalších obyvateľov obce, - analýza demografických údajov obce, - analýza sociálnych služieb v obci.		
2. Spracovanie výstupov analytickej časti	experti	06/2018
3. Kreovanie pracovných skupín v obci	starosta	06/2018
4. Doplnkové analýzy podľa špecifik cieľovej skupiny	starosta, experti	06/2018
Strategická fáza		
1. Pravidelné stretnutia pracovných skupín: - SWOT analýzy pre prioritné cieľové skupiny - problémové analýzy, - prioritizácia problémov, - prioritizácia cieľov a strategická vízia, - priority rozvoja sociálnych služieb.	starosta, experti	6/2018
2. Spracovanie výstupov, verejné pripomienkovanie a zapracovanie pripomienok.	starosta, experti, poslanci, verejnosť	06/2018
3. Spracovanie Komunitného plánu sociálnych služieb a jeho schválenie obecným zastupiteľstvom	experti, starosta	07/2018
4. Grafické spracovanie a tlač KPSS a jeho zverejnenie	experti	08/2018

Zdroj: Obec Torysa, 2018

1.3 Právny rámec poskytovania sociálnych služieb v SR

Základnú právnu normu v oblasti sociálnych služieb predstavuje zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách, podľa ktorého obec schvaľuje Komunitný plán sociálnych služieb vo svojom územnom obvode a utvára podmienky na podporu komunitného rozvoja.

Zákon o sociálnych službách stanovuje právny rámec poskytovania sociálnych služieb, financovania sociálnych služieb a dohľad nad ich poskytovaním. Právna norma upravuje podmienky poskytovania sociálnych služieb. Jeho cieľom je podporovať sociálne začlenenie občanov a uspokojovať sociálne potreby ľudí v nepriaznivej sociálnej situácii.

Takisto ukladá obciam povinnosť vypracovávať a schvaľovať komunitný plán sociálnych služieb vo svojom územnom obvode a dodržiavať právny rámec vychádzajúci z platnej legislatívy.

Sociálnu problematiku rieši najmä nasledujúca legislatíva SR:

- zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní /živnostenský zákon/ v znení neskorších predpisov,
- výnos Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 29775/2007 o poskytovaní dotácií v pôsobnosti MPSVaR SR,
- zákon 305/2005 Z. z. o sociálno-právnej ochrane detí a sociálnej kuratele,
- zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi v znení neskorších predpisov.

1.4 Pôsobnosť obce

Zákon o sociálnych službách stanovuje nepriaznivú sociálnu situáciu ako ohrozenie fyzickej osoby sociálnym vylúčením alebo obmedzenie jej schopnosti sa spoločensky začleniť a samostatne riešiť svoje problémy, pretože nemá zabezpečené nevyhnutné podmienky na uspokojovanie základných životných potrieb:

- pre svoje životné návyky, spôsob života a závislosť od návykových látok.
- pre ohrozenie jej vývoja z dôvodu jej zdravotného postihnutia, ak ide o dieťa do 7 rokov veku, pre ťažké zdravotné postihnutie alebo nepriaznivý zdravotný stav.
- z dôvodu, že daná osoba dovŕšila vek potrebný na nárok na starobný dôchodok.
- pre výkon opatrovania fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím.
- pre ohrozenie správaním iných fyzických osôb alebo, ak sa stala obeťou správania iných fyzických osôb.
- pre zotrúvanie v priestorovo segregovanej lokalite s prítomnosťou koncentrovanej a generačnej reprodukovanej chudoby.

Zákon o sociálnych službách v § 12 rozdeľuje sociálne služby do niekoľkých skupín, v závislosti od povahy a nepriaznivej sociálnej situácie alebo od cieľovej skupiny, ktorej sú určené.

Sociálne služby podľa druhu sú rozdelené na:

- sociálne služby krízovej intervencie,
- sociálne služby na podporu rodiny s deťmi,
- sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku,
- sociálne služby s použitím telekomunikačných technológií,
- podporné služby.

Sociálne služby je možné účelne a vhodne spájať. Sociálne služby sa poskytujú ambulantnou formou, terénnou formou, pobytovou formou alebo inou formou podľa nepriaznivej sociálnej situácie a prostredia, v ktorom sa fyzická osoba zdržiava.

V § 80 zákona o sociálnych službách taxatívne upravuje pôsobnosti obce pri poskytovaní sociálnych služieb. Okrem koncepcnej, rozhodovacej, posudkovej, poradenskej, kontrolnej, registračnej, evidenčnej, štatistickej, finančnej činnosti a terénnej sociálnej práce je v pôsobnosti obce poskytovať a zabezpečovať rôzne druhy sociálnych služieb, zriaďovať a zakladať zariadenia.

Obec je správnym orgánom v konaniach a vyhotovuje posudok o:

- odkázanosti, zmene odkázanosti a zániku odkázanosti na sociálnu službu v zariadení pre seniorov, v zariadení opatrovateľskej služby, v dennom stacionári a o odkázanosti na opatrovateľskú službu.

- povinnosti zaopatrených plnoletých detí alebo rodičov platiť úhradu za sociálnu službu alebo jej časť podľa § 73 odsek 11.
- poskytuje alebo zabezpečuje poskytovanie sociálnej služby v nízkoprahovom dennom centre, nocľahárni, zariadení pre seniorov, zariadení opatrovateľskej služby a v dennom stacionári, nízkoprahovej sociálnej služby pre deti a rodinu, opatrovateľskej služby, prepravnej služby, odľahčovacej služby a pomoci pri osobnej starostlivosti o dieťa podľa § 31.
- poskytuje základné sociálne poradenstvo.
- môže poskytovať alebo zabezpečovať poskytovanie aj iných druhov sociálnej služby podľa § 12.
- uzatvára zmluvu o poskytovaní sociálnej služby a o poskytovaní finančného príspevku pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy a finančného príspevku na prevádzku poskytovanej sociálnej služby neverejnému poskytovateľovi sociálnej služby.

Obec môže zriaďovať aj iné zariadenia a poskytovať alebo zabezpečovať aj iné druhy sociálnych služieb. Okrem uvedeného zároveň poskytuje finančný príspevok pri odkázanosti na pomoc inej osoby a finančný príspevok na prevádzku, ukladá a kontroluje opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov, kontroluje účelnosť využitia finančných príspevkov, vedie evidenciu posudkov a rozhodnutí o odkázanosti na sociálne služby a prijímateľov sociálnych služieb, vyhľadáva odkázané fyzické osoby, poskytuje štatistické údaje a uhrádza náklady za zdravotné výkony, ktoré je potrebné vykonať v procese posudzovania osoby o odkázanosti.

2. Sociálno-demografická analýza

Obec pri vykonávaní vlastnej politiky rozvoja územia a sociálnych služieb sa musí orientovať na svojich obyvateľov, na zisťovanie a uspokojovanie ich potrieb. V takýchto intenciách zisťovania a uspokojovania sociálnych potrieb obyvateľov obce bolo postupované pri tvorbe tohto komunitného plánu spracovaním sociálno-demografickej analýzy.

Sociálna analýza mala za cieľ porovnať aktuálny stav sociálnych služieb, ich terajšiu potrebnosť s predpokladanými potrebami v budúcnosti. Analýza vychádzala z demografických údajov obce, vekovej štruktúry občanov a dostupných sociálnych ukazovateľov. Výpočet a modelovanie budúcich služieb bolo spracované na základe vyhodnotenia dotazníkov ako aj manuálu „Mini príručka pre Komunitné plánovanie sociálnych služieb“, SOCIA – nadácia na podporu sociálnych zmien, 2004.

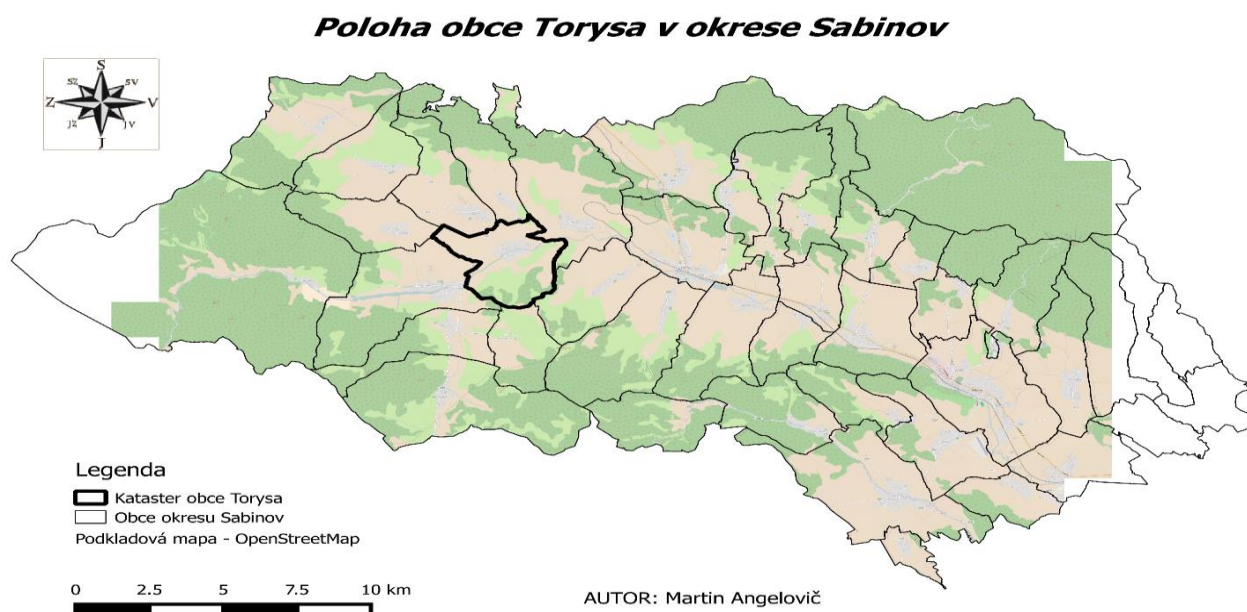
Demografická analýza mala za cieľ skúmať demografické štruktúry populačných skupín vzniknutých členením obyvateľstva podľa rodinného stavu, ekonomickej aktivity, najvyššieho dosiahnutého vzdelania a podobne. Pri tejto analýze sa brali do úvahy i geografické údaje obce to znamená poloha a rozloha obce, celková hustota obyvateľstva, občianska vybavenosť, dostupnosť služieb, celková infraštruktúra a vzdelanosť k potenciálnym zamestnávateľom obyvateľstva.

2.1. Základná charakteristika obce

Obec Torysa leží na východe Slovenska v doline rieky Torysy a jej prítokov. Kataster obce leží v geomorfologickom celku Spišsko - šarišské medzihorie. Obec je od najbližšieho mesta Lipany vzdialená 7 km, od okresného mesta Sabinov 19 km a od krajského mesta Prešov 37 km. Administratívne obec patrí do okresu Sabinov a Prešovského samosprávneho kraja. Kataster obce je situovaný v severozápadnej časti okresu. Rozloha katastra obce je 10,57 km² a hustota zaľudnenia je 144 obyvateľov na km² (ŠÚ 2014). Nadmorská výška stredu obce je 420 m n. m. Katastrálne územie obce na juhu hraničí s obcou Vysoká, na východe s obcami Ďačov a Krivany, na severe susedí Torysa s obcami Olšov a Šarišské Dravce a na západe s obcami Tichý Potok a Brezovica.

Mapa č.1. Poloha obce

Zdroj: Diervilla, spol. s r.o., 2015

Obec Torysa je všeobecne považovaná za najstaršiu na hornom toku rieky Torysy. Jestvovala už pred 13. storočím ako slovanská osada. Prvý hodnoverný, najstarší záznam o obci Torysa je v listine z roku 1265, v ktorej sa uvádza, že spišský prepoš Mitimír z Bosny exkomunikoval toryského farára, lebo odoprel platiť cirkevnú daň tzv. "catedralicum" Spišskej Kapitule, kde farnosť Torysa ako sídlo cirkevného dištriktu administratívne patrila. Obec má meno od rieky Torysa. Presný význam názvu "Torysa" nepoznáme, pochádza z predslovanských čias. Listina z roku 1265 hovorí aj o kostole Panny Márie v Toryse. Toto sídlisko bolo pravdepodobne najstarším a najvýznamnejším centrom kultúrneho, administratívneho i cirkevného života na hornej Toryse. Strategicky dobrá poloha uprostred regiónu i križovatka ciest, ktoré sa tu stretli od Prešova, Spišskej Kapitule, Levoče i z údolia Popradu cez Šarišské Dravce, predurčili Torsu už v 13. storočí ako trhové mestečko. Súčasne sa stala centrom cirkevnej správy v tejto oblasti ako sídlo vicearchidiakonátu. Torsu vlastnil gróf spišských Sasov Detrik, od roku 1274 Berzeviczyovci. V priebehu 13. storočia bola obec strediskom panstva Torsy, ku ktorému patrili obce Bajerovce, Blažov, Brezovica, Brezovička, Krásna Lúka, Nižný Slavkov, Olšov, Poloma, Šarišské Dravce, Tichý Potok, Vislanka a Vysoká. Zemepánmi boli od 16. storočia Péchyovci, Dessewffyovci a od 18. storočia Szirmayovci. Najstarší písomný záznam

o tunajšej škole pochádza z roku 1516.

Torysa prežila obdobia vzostupov i pádov a nevyhla sa celospoločenských vplyvom a pohybom. V stredoveku nadobudla postupne Torysa charakter administratívneho a cirkevného centra horného Šariša. Vychádzala sa ako trhové mestečko s jarmočným právom. V novoveku toto postavenie postupne stratila vplyvom niekoľkých faktorov, predovšetkým kvôli razantnejšiemu rastu iných sídel v blízkom i širšom okolí. Do dejín obce významne zasahovala rieka Torysa, ktorá má na svojom hornom toku relatívne prudký prítok, ktorý vytvárajú značné výškové rozdiely medzi jednotlivými obcami na jej toku. Prudký tok rieky sa v minulosti často pričínal o to, že aj menšia povodeň veľmi často spôsobovala ohrozenie tunajších obcí, Torysu nevynímajúc. Písomne zachytené sú veľké povodne z roku 1670, kedy boli v oblasti zaznamenané veľké materiálne škody a len v samotnej Toryse bolo zničených vyše 20 domov. Ďalšie ničivé povodne nasledovali v rokoch 1673, 1716, 1724, 1748, 1764, 1837, 1846 a 1867. V 18. storočí mala obec soľný úrad, papiereň, ktorá zanikla v roku 1874. V roku 1787 mala 113 domov a 924 obyvateľov, v roku 1828 mala 109 domov a 803 obyvateľov.

Obyvatelia obce, ako početní želiari zaoberali sa poľnohospodárstvom, ovocinárstvom (jablká), povozníctvom (do Poľska), obchodom s obilím. Od roku 1850 do 1914 sa mnohí vystaňovali do zámoria. Po roku 1918 sa obyvatelia zaoberali prevažne poľnohospodárstvom. Do roku 1945 bola v prevádzke píla. Jednotné roľnícke družstvo bolo založené v roku 1956 a v roku 1964 prešlo k Štátnemu majetku. Pre možnú výstavbu vodnej priehrady bola v obci zastavená v priebehu 20. storočia výstavba a rozvoj v nej mohol pokračovať až po roku 1990.

Fotografia č.1 Farský kostol Božského Srdca Ježišovho

Zdroj: Obec Torysa, 2015

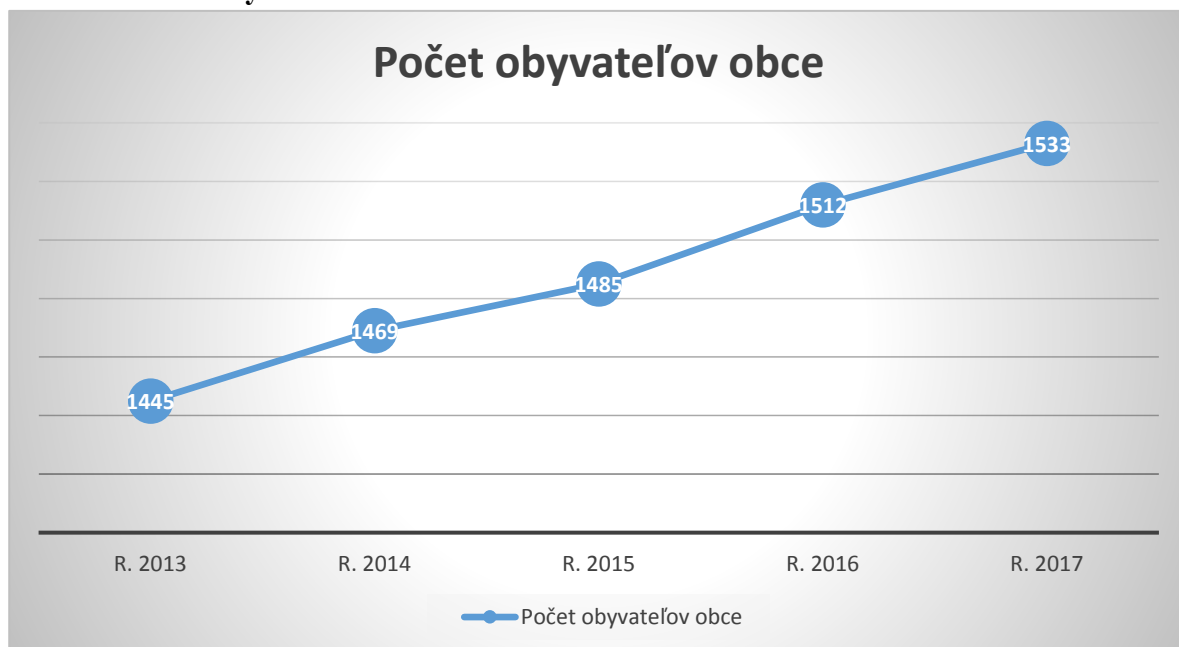
2.2 Analýza sociologických ukazovateľov

Obyvateľstvo je hybnou silou rozvoja obce, pretože rozvoj ovplyvňuje viacerými formami. Produktívne obyvateľstvo vstupuje do ekonomického rozvoja ponukou práce. Spotrebou tovarov a služieb vytvára priestor pre podnikanie a nakoniec pôsobením v samosprávnych orgánoch, či dobrovoľných združeniach tiež ovplyvňuje rozvoj obce.

Vývoj počtu obyvateľov obce

Počet obyvateľstva je menný a ovplyvnený prirodzenými javmi ako migrácia, pôrodnosť či mortalita obyvateľov obce. Podľa zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v neskorších predpisov sa obec v súlade s §11 odsek 3 zaraďuje do kategórie d) to jest obec s počtom obyvateľstva 1001 do 3000 obyvateľov. K 31.12.2017 obec evidovala 1 533 obyvateľov. Od roku 2013 stúpol počet obyvateľov v obci o 88 obyvateľov.

Graf č.1 Počet obyvateľov

Zdroj: Obec Torysa, 2018

Počas sledovaného obdobia zaznamenáva obec Torysa nárast počtu obyvateľov. Najvyšší nárast počtu obyvateľov zaznamenala obec v roku 2017, čo bolo spôsobené najvyšším počtom prisťahovaných obyvateľov. Mechanický prírastok je týmto faktom v roku 2017 najvyšším ale prirodzený prírastok kľúše. Najnižší bol v roku 2015, kedy bol najnižší prirodzený prírastok za sledované obdobie.

Tabuľka č.2: Vývoj počtu obyvateľstva obce

	2013	2014	2015	2016	2017
Počet obyvateľov k 31.12.	1445	1494	1485	1512	1533

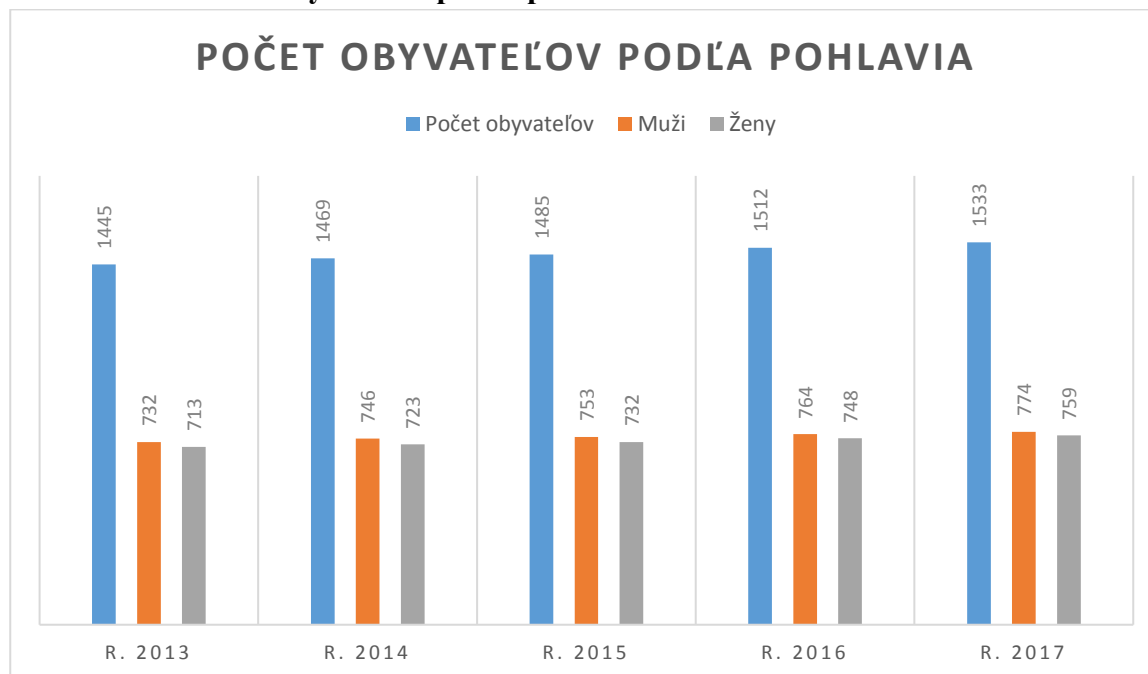
Živonarodení	29	24	19	26	24
Zomretí	15	14	11	8	13
Prírodný prírastok (úbytok)	14	10	8	18	11
Priťahovaní	7	8	6	12	23
Vystaňovaní	10	19	23	11	23
Mechanický prírastok (úbytok sťahovaním)	-3	-11	-17	1	0

Zdroj: Obec Torysa, 2018

Štruktúra obyvateľstva podľa pohlavia

V štruktúre podľa pohlavia v Toryse v celom sledovanom období dominujú muži, ktorých podiel je približne 50,60 %. V roku 2013 bolo v obci 732 mužov a 713 žien a v roku 2017 predstavuje tento počet už 774 mužov a 759 žien. Z pohľadu pohlaví tam žilo v roku 2017 50,49 % mužov a 49,51 % žien.

Graf č.2 Štruktúra obyvateľov podľa pohlavia

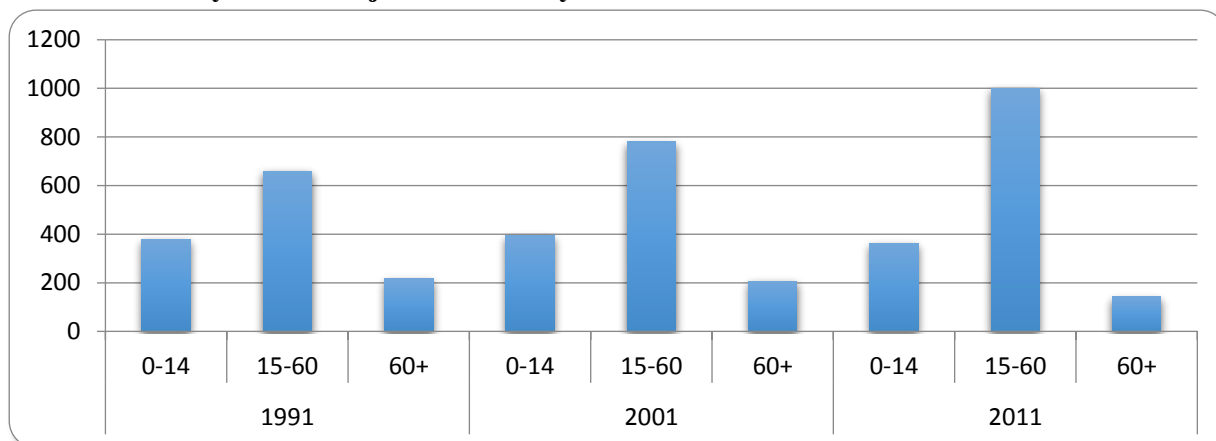
Zdroj: Obec Torysa, 2018

Veková štruktúra obyvateľstva

Štruktúru obyvateľstva budeme hodnotiť ako porovnanie štruktúry v roku 1991, 2001 a v roku 2011. Podľa sčítania z roku 1991 žilo v obci Torysa spolu 1 255 obyvateľov z ktorých bolo 629 mužov a 626 žien. Pomer muži ženy bol takmer rovnaký. Z hľadiska veku žilo v tomto roku v obci 380 obyvateľov mladších ako 15 rokov, 659 obyvateľov v produktívnom veku a 216 obyvateľov starších ako 60 rokov. V obci v roku 1991 prevažovala predproduktívna zložka obyvateľstva nad poproduktívnou, čo je veľmi pozitívne.

Graf č.3: Zmeny vo vekovej štruktúre obyvateľov obce – 2001/2011

Zdroj: Štatistický úrad SR, 2018

Podľa sčítania z roku 2001 žilo v obci Torysa 1 381 obyvateľov. Z tohto počtu bolo 420 mužov a 961 žien. Pomer mužov a žien sa výrazne zmenil a už ani zďaleka nie je v tomto roku rovnaký. Z hľadiska vekového zloženia žilo v roku 2001 v obci 393 obyvateľov mladších ako 15 rokov, 781 obyvateľov v produktívnom veku a 207 obyvateľov starších ako 60 rokov.

V roku 2011 v čase sčítania (máj 2011) žilo v obci spolu 1 505 obyvateľov, z ktorých bolo 743 mužov a 762 žien. Pomer mužov a žien sa opäť vyrovnal. Z hľadiska vekového zloženia žilo v roku 2011 v obci 362 obyvateľov mladších ako 15 rokov, 1 000 obyvateľov v produktívnom veku a 143 obyvateľov starších ako 60 rokov.

Pri porovnaní rokov 2013 – 2017 v obci dlhodobo prevažuje produktívna zložka obyvateľstva, čo považujeme za pozitívny fakt. V priebehu sledovaných rokov sa zvyšuje podiel poproduktívnej zložky obyvateľstva, z počtu 152 obyvateľov v roku 2013 na 204 v roku 2017.

Tabuľka č.3: Veková štruktúra občanov obce

	2013	2014	2015	2016	2017
Predproduktívny vek (0-14)	351	343	334	340	340
Produktívny vek (15-59 muži/54 ženy)	942 muži 489 ženy 453	964 muži 499 ženy 465	975 muži 508 ženy 467	984 muži 509 ženy 475	989 muži 515 ženy 474

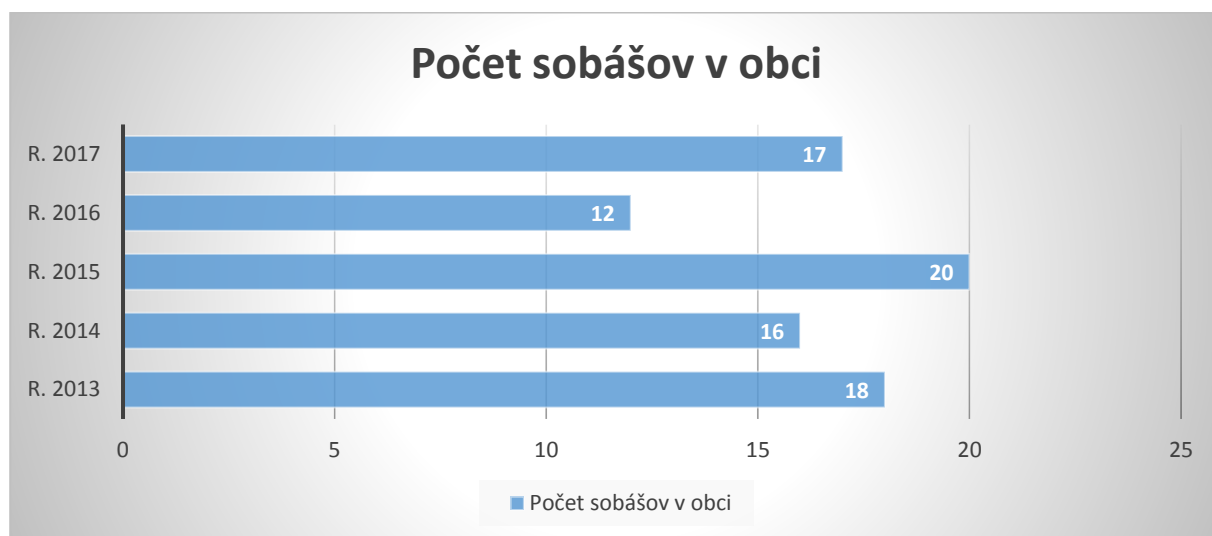
Poproduktívny vek	152	162	176	188	204
-------------------	-----	-----	-----	-----	-----

Zdroj: Obec Torysa, 2018

Rodinný stav

Jednými z dôležitých demografických udalostí formujúcich rodinu a vplývajúcich na zmenu v štruktúrovanosti rodinného života na Slovensku sú sobáše a rozvody. Počet sobášov v obci sa v rokoch 2013 – 2017 pohyboval na úrovni okolo 12 - 18 sobášov ročne. Výraznejšie počet sobášov klesol v roku 2016 (12 sobášov). O rok neskôr opäť počet sobášov narástol na 17 ročne.

Graf č.4: Počet sobášov v obci

Zdroj: Obec Torysa, 2018

Ďalšie charakteristiky obyvateľstva podľa výsledkov Sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2011

Vzdelanostná štruktúra

Z hľadiska dosiahnutého vzdelania je v obci najviac obyvateľov so základným vzdelaním a to 44,19 %, nasledujú občania s úplným stredným odborným vzdelaním s podielom 16,62 % a na treťom mieste s podielom 15,69 % sú občania s učňovským vzdelaním bez maturity. Ďalšie

Tabuľka č.4: Vzdelanostná štruktúra v obci Torysa

P.č.	Vzdelanie	počet	Podiel v %
1.	základné	665	44,19
2.	učňovské (bez maturity)	236	15,69
3.	stredné odborné (bez maturity)	159	10,57
4.	úplné stredné učňovské (s maturitou)	49	3,26

5.	úplné stredné odborné (s maturitou)	250	16,62
6.	úplné stredné všeobecné	40	2,67
7.	vyššie odborné vzdelanie	8	0,53
8.	vysokoškolské bakalárske	14	0,94
9.	vysokoškolské magisterské, inžinierske, doktorské	45	2,99
10.	vysokoškolské doktorandské	1	0,01
11.	bez školského vzdelania	5	0,34
12.	Nezistené	33	2,19

Zdroj: Obec Torysa, 2018

Štruktúra podľa vierovyznania

Z hľadiska vierovyznania v obci prevažujú rímskokatolíci s podielom 90,76 %, nasleduje Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia s podielom 1,33 % a greckokatolíci s podielom 1,13 %.

Tabuľka č.5: Štruktúra obyvateľstva podľa náboženstva

Vierovyznanie		počet	podiel (%)
1.	Rímskokatolícka cirkev	1366	90,76
2.	Gréckokatolícka cirkev	17	1,13
3.	Pravoslávna cirkev	4	0,27
4.	Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia	20	1,33
5.	bez vyznania	10	0,66
6.	nezistené	88	5,85

Zdroj: Štatistický úrad SR, 2018

Štruktúra obyvateľstva podľa národnosti

Národnostná štruktúra obyvateľstva v obci nie je veľmi pestrá. Podľa údajov zo sčítania domov a bytov v roku 2011 žije v obci 91,16 % obyvateľov hlásiacich sa k slovenskej národnosti, 3,39 % Rómov a 0,07 % Rusínov.

Tabuľka č.6: Štruktúra obyvateľstva podľa národnosti

Národnosť		počet	podiel (%)
1.	Slovenská	1 372	91,16
2.	Maďarská	0	0
3.	Rómská	51	3,39
4.	Rusínska	1	0,07
5.	Nezistené	81	5,38

Zdroj: Štatistický úrad SR, 2018

Problém pri sčítaní obyvateľov je však možnosť vybrať si svoju národnosť, čo môže viesť ku skresleniu údajov o obyvateľstve. V obci Torysa žije početná menšina obyvateľov rómskej národnosti. Na základe údajov z Atlasu rómskych komunít 2013 je percentuálne zastúpenie Rómov na úrovni 17,1 %, čo bolo 262 obyvateľov. V súčasnosti Rómovia žijú v dvoch osadách v intraviláne, pričom je jedna na okraji obce s 19 obydliami a druhá je segregovaná 50 m od obce s 22 obydliami. Celkovo v nich žije 294 Rómov. V osadách je zavedená elektrická energia, vodovod a čiastočne i kanalizácia. Súčasná infraštruktúra rómskych osád si však vyžaduje ďalšie investície do zlepšenia kvality života jej obyvateľov.

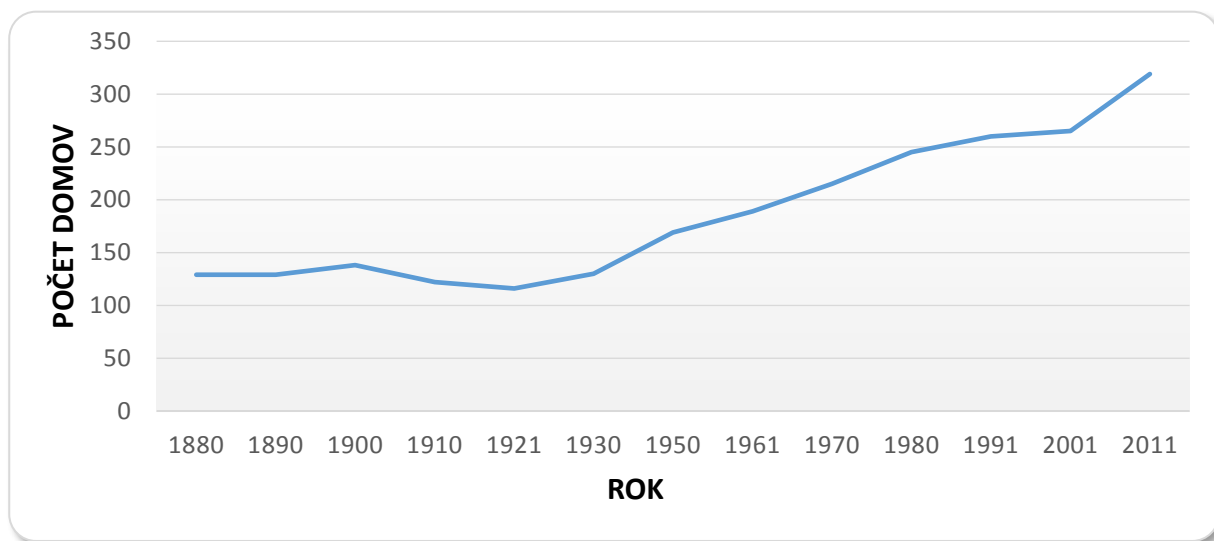

Počet domov

S analýzou obyvateľstva obce úzko súvisí aj analýza bytového fondu obce. Pri tejto analýze vychádzame z rovnakých zdrojov ako pri analýze obyvateľstva obce, teda z Retrospektívneho lexikónu obcí a údajov so sčítaní obyvateľov, pričom sa jedná o domy trvale obývané.

Na grafe znázorňujúcom vývoj počtu domov je viditeľné prepojenie vývoja počtu domov s vývojom počtu obyvateľov obce. Veľkým pozitívom je stúpajúci trend počtu domov v obci takmer počas celého sledovaného obdobia.

Graf č.5: Vývoj počtu domov

Zdroj: Štatistický úrad SR, 2018

V roku 1880 bol v obci zaznamenaný počet domov na úrovni 129. Najnižšia hodnota v sledovanom období bola zaznamenaná v roku 1921, kedy v obci bolo iba 116 domov. Najvyšší počet domov je obci v súčasnosti, keď na základe sčítania bolo v roku 2011 v obci 319 domov. Vývoj počtu domov s malými výkyvmi po prvej svetovej vojne rastie počas celého sledovaného obdobia.

Stav obyvateľstva v obci a tiež stav bytového fondu obce hodnotíme pozitívne. Z analýzy údajov v sledovanom období môžeme povedať, že tak počet obyvateľov ako aj počet bytových jednotiek v obci počas celého sledovaného obdobia zaznamenáva nárast.

Nezamestnanosť v obci

Vývoj počtu uchádzačov o zamestnanie sa približuje vývoju nezamestnanosti na Slovensku. Najvyšší počet uchádzačov o zamestnanie evidujeme v obci v roku 2013, kedy žilo v obci Torysa 178 ľudí bez práce. Vysoké počty uchádzačov o zamestnanie evidujeme v obci aj v rokoch 2010 – 2012. Počet uchádzačov o zamestnanie klesal od roku 2013, kedy bolo v obci najviac uchádzačov o zamestnanie 178. V súčasnosti je bez práce iba 99 obyvateľov. Medzi nezamestnanými mierne prevažujú ženy.

Tabuľka č.7: Miera evidovanej nezamestnanosti v obci

Stav uchádzačov o zamestnanie k 31.12.			
	UoZ spolu	UoZ - Muži	UoZ-Ženy
2008	111	41	70
2009	131	65	66
2010	173	91	82
2011	161	80	81
2012	174	95	79
2013	178	99	79
2014	162	90	72
2015	165	85	80
2016	154	83	71
2017	112	48	64
k 31.5. 2018	99	48	51

Zdroj: Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny, Prešov, 2018

Osoby so zdravotným postihnutím v obci

Počet osôb s ťažkým zdravotným postihnutím v obci narástol z počtu 65 v roku 2008 na počet 74 v máji 2018. Z hľadiska pohlavia je vyšší podiel osôb s ŤZP zaznamenaný u žien.

Tabuľka č.8: Počet osôb s ťažkým zdravotným postihnutím v obci

Počet ŤZP osôb	Spolu	Muži	Ženy
2008	65	28	37
2009	70	30	40
2010	68	31	37
2011	69	32	37
2012	73	32	41
2013	73	31	42
2014	78	34	44
2015	74	29	45
2016	74	29	45
2017	73	31	42
k 31.5. 2018	74	32	42

Zdroj: Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny, Prešov, 2018

Poberatelia dávok v hmotnej núdzi

Počet poberateľov dávok v hmotnej núdzi kolíše v priebehu rokov 2008 – 2018. Najvyšší počet poberateľov bol v roku 2010, keď ich počet dosiahol 244. Potom už počet poberateľov kolísal alebo klesal. V máji 2018 bol počet poberateľov dávok v hmotnej núdzi 134.

Tabuľka č.9: Počet odkázaných osôb na dávky v hmotnej núdzi

Hmotná núdza - počet poudzo- vaných osôb	Spolu			Žiadateľ (Poberateľ)			Partner			Nezaopatrené dieťa			Zaopatrené dieťa do 25 rokov		
	Spolu	Muž	Žena	Spolu	Muž	Žena	Spolu	Muž	Žena	Spolu	Muž	Žena	Spolu	Muž	Žena
2008	147	64	83	50	14	36	25	16	9	71	33	38	1	1	0
2009	193	93	100	62	20	42	32	22	10	97	49	48	2	2	0
2010	244	115	129	76	30	46	39	26	13	125	56	69	4	3	1
2011	194	90	104	59	18	41	29	21	8	98	44	54	8	7	1
2012	211	105	106	65	24	41	33	23	10	105	50	55	8	8	0
2013	210	105	105	66	28	38	33	21	12	103	48	55	8	8	0
2014	219	113	106	63	24	39	36	26	10	107	53	54	13	10	3
2015	205	102	103	55	20	35	35	26	9	102	47	55	13	9	4
2016	181	90	91	49	18	31	29	22	7	96	44	52	7	6	1
2017	137	68	69	38	17	21	24	17	7	72	31	41	3	3	0
2018	134	66	68	32	12	20	23	17	6	74	33	41	5	4	1

Zdroj: Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny, Prešov, 2018

Občianska a technická vybavenosť v obci

V Toryse sa nachádza obecný úrad spojený s kultúrnym domom, pošta, farský úrad, kostol a 4 kaplnky. Súčasťou obecného úradu je aj knižnica. V obci takisto funguje základná škola s materskou školou. Základná škola s materskou školou Torysa je neplnoorganizovaná ZŠ s MŠ. Je tu zriadený nultý ročník pre žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia, 1. - 4. ročník a špeciálne triedy. I. stupeň - 7 tried, z toho 2 špeciálne triedy.

V školskom roku 2017/2018 navštevovalo školu 86 žiakov, z čoho 12 žiakov si plní povinnú školskú dochádzku v zahraničí. Súčasťou školy je aj Školský klub detí. Školská jedáleň zriadená pri ZŠ s MŠ Torysa poskytuje stravu žiakom ZŠ, deťom MŠ a zamestnancom. Školu navštevujú v prevažnej miere žiaci z obce Torysa, ale aj z obce Olšov a Krivany.

V škole pracuje 11 pedagogických zamestnancov, z toho 1 vyučujúci pre Náboženskú výchovu, 1 ekonomická pracovníčka, 2 upratovačky. Materskú školu navštevuje 60 detí, ktoré sú rozdelené do troch tried. V materskej škole pracuje 5 pedagogických zamestnancov a 1 upratovačka. V jednom oddelení ŠKD je 23 žiakov. V Centre voľného času, ktoré je súčasťou ZŠ s MŠ, je prihlásených 52 žiakov. Záujmová činnosť je realizovaná cez CVC. Na náboženskú výchovu je prihlásených 70 žiakov.

Zdravotnícke zariadenia v obci sú zatiaľ na úrovni ambulancií všeobecných lekárov. Konkrétne v obci pôsobia tieto ambulancie:

- MUDr. Ľudmila Tomášková, praktický lekár pre dospelých,
- MUDr. Mária Knutová, praktický lekár pre deti a dorast,
- MUDr. Štefan Galdun, zubný lekár.

V obci je aktívna Rímskokatolícka cirkev, farnosť Torysa. Pod farnosť patrí Farský kostol Božského Srdca Ježišovho v Toryse a kaplnky sv. Cyrila a Metoda, Lurdskej Panny Márie, pod Cibrinami a sv. Jána Nepomuckého. V strede obce stojí nový Mariánsky stĺp. Súčasťou farnosti je aj filiálny kostol sv. Šimona a Júdu v Oľšove.

V obci pôsobia viaceré spolky a združenia z nich najaktívnejšie sú Dobrovoľný hasičský zbor, Klub chovateľov poštových holubov a Združenie amatérskeho športu Torysa.

Fotografia č.2 Mariánsky stĺp

Zdroj: Obec Torysa, 2018

Priemysel, obchod a služby

V obci funguje viacero výrobných prevádzok a podnikov poskytujúcich služby. Jedná sa o malé prevádzky, väčšina sú mikropodniky do 10 zamestnancov. Obec však ako jedna z mála v širšom okolí poskytuje takmer všetky základné služby svojim občanom. V obci sa nachádzajú 3 predajne textilu, kvetinárstvo, pohrebné služby, kaderníctvo, kozmetika, drogérie, pohostinstvá a predajne potravín.

Technická infraštruktúra

Obec Torysa má k dispozícii kompletnú základnú technickú infraštruktúru.

Energetika

Obec je plne elektrifikovaná. Nové ulice sú taktiež kompletne pripájané na existujúcu rozvodnú sieť. Súčasne v minulom období sa uskutočnila modernizácia sústavy verejného osvetlenia.

Telekomunikácie

V súčasnosti je obec napojená na digitálnu telefónnu ústredňu. Pokrytie mobilných operátorov je v celej obci. Občania majú možnosť pripojenia na internet prostredníctvom telefónnej linky.

Zásobovanie plynom

Obec je napojená cez regulačnú stanicu plynu a je plynofikovaná na 80 %.

Pitná voda

Obyvatelia obce Torysa získavajú "pitnú vodu" zo súkromných, individuálnych zdrojov (studní) a miestneho vodovodu. Celkovo 80 % domácnosti je pripojených na verejný vodovod.

Kanalizácia

Rovnako ako zásobovanie aj 80 % domácnosti je napojených na verejnú kanalizáciu.

Dopravná infraštruktúra

Obcou prechádza cesta tretej triedy číslo 54353, ktorá sa spája obec s cestou I. triedy číslo 68 Prešov – Stará Ľubovňa. Na túto cestu sa v obci napája cesta tretej triedy 5335 z obce Šarišské Dravce a cesta 5336 z obce Olšov. Autobusovú prepravu osôb zabezpečuje SAD Prešov, pričom v obci sú dve zastávky autobusov. Najbližšia vlaková stanica osobnej dopravy je v meste Lipany.

3. Analýza súčasného stavu sociálnych služieb

Rozvoj sociálnych služieb zabezpečuje obec ako dlhodobý kontinuálny, systematický a koordinovaný proces riešenia problémov osôb odkázaných na poskytovanie sociálnych služieb. V rámci obce sa v posledných rokoch zabezpečil postup od čiastkových riešení k systémovým opatreniam na základe poznania východiskového stavu a na základe zabezpečenia viaczdrojového financovania.

Obec Torysa sa pri poskytovaní sociálnych služieb obyvateľom obce riadi platným Všeobecným záväzným nariadením č.3/2014 o poskytovaní sociálnych služieb, o výške a spôsobe úhrad za poskytované sociálne služby zo dňa 01.01.2015. Všeobecné záväzné nariadenia upravuje pôsobnosť obce vo veci výšky a spôsobu úhrady za opatrovateľskú a odľahčovaciu službu.

Obec Torysa na svojom území poskytuje nasledovné sociálne služby:

- sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku - *opatrovateľskú službu*,
- podporné služby – *odľahčovaciu službu*,
- zabezpečuje poskytovanie ďalších sociálnych služieb u iného verejného poskytovateľa sociálnej služby, ak nemôže poskytnúť sociálnu službu, a ak s tým fyzická osoba, ktorá žiada o uzatvorenie zmluvy o poskytovaní sociálnej služby súhlasí, alebo zabezpečí poskytovanie sociálnej služby u neverejného poskytovateľa.

Na účely posúdenia odkázanosti na sociálnu službu obec zabezpečuje:

- lekárske posudok,
- sociálny posudok,
- posudok odkázanosti na sociálnu službu a vydá rozhodnutie o odkázanosti na sociálnu službu.

V obci sa nachádza denný stacionár, ktorý prevádzkuje poskytuje nezisková organizácia INTERsen, n. o., so sídlom v Brezovička 98, 082 74 Brezovička. Obec poskytla neziskovej organizácii priestory, bola nápomocná pri administratívnej činnosti, materiálne – technickej vybavenosti a v súčasnej dobe má vybudovanú veľmi dobrú spoluprácu s neziskovou organizáciou, ktorá túto službu zastrešuje v prospech občanov obce a okolitých obcí. Denný stacionár je v prevádzke od 07.01.2016 a to v pracovných dňoch od 7:00 hod. do 16:30 hod.

Nezisková organizácia poskytuje:

- Odborné sociálne poradenstvo.
- Stravovanie, priestor na odpočinok.
- Záujmové činnosti, tvorivé dielne a kultúrne činnosti.
- Duchovný program a duchovné obnovy.
- Prijímanie sviatostí, spoločné sväte omše, spoločné návštevy duchovných a pútnických miest.
- Organizáciu voľného času.

V rámci sociálnych služieb v obci sú poskytované nasledovné služby:

- Sociálne poradenstvo.
- Terénne sociálne poradenstvo.
- Rozvoz stravy.
- Opatrovateľská služba pre seniorov a pre obyvateľov ťažko zdravotne postihnutých.
- Klub dôchodcov.
- Stredisko osobnej hygieny.

V obci pôsobia aj ďalšie združenia a spolky, ktorí participujú na zabezpečení sociálnej pomoci občanom:

- Dobrovoľný hasičský zbor.
- Klub chovateľov poštových holubov.
- Združenie amatérskeho športu Torysa.
- Stolnotenisový klub.
- Klub dôchodcov.
- Detský súbor "Torysanček".

3.1 Financovanie sociálnych služieb

Obec Torysa zabezpečuje sociálne služby vo svojej pôsobnosti a v zmysle zákona o sociálnych službách. V prípade potreby poskytuje zo schváleného rozpočtu finančné prostriedky na poskytovanie sociálnych služieb aj neverejným poskytovateľom, s ktorými uzatvára zmluvy o poskytnutí finančného príspevku na poskytovanie konkrétneho typu sociálnych služieb. Od roku 2018 obec z externých zdrojov financuje opatrovateľskú službu a odľahčovaciu službu. Identicky obec financuje od 02/2016 činnosť 3 terénnych sociálnych pracovníkov zo fondov Európskej Únie.

Tabuľka č.10 Výdavky obce na sociálne služby z rozpočtu obce

Rok	Výdavky na stravu v EUR	Výdavky na sociálnu výpomoc v EUR
2013	1 089	0
2014	1 741	332
2015	1 859	332
2016	2 106	332
2017	2 271	332

Zdroj: Obec Torysa, 2018

Predikcia sociálnych výdavkov na ďalšie roky

Na základe výhľadového rozpočtu schváleného obecným zastupiteľstvom výdavky obce z vlastného rozpočtu na financovanie sociálnych služieb počas rokov 2018 – 2020 ilustruje nasledovná tabuľka.

Tabuľka č.11 Výhľadový rozpočet do roku 2020

Rok	Výdavky v EUR
2018	2 600
2019	2 600
2020	2 600

Zdroj: Obec Torysa, 2018

4. Poskytovatelia sociálnych služieb

V obci v súčasnosti poskytuje sociálne služby jediná nezisková organizácia a to INTERsen, n. o., so sídlom v Brezovička 98, 082 74 Brezovička. Denný stacionár je v prevádzke od 07.01.2016 a to v pracovných dňoch od 7:00 hod. do 16:30 hod. V stacionári sú ponúkané klientom služby rôzneho druhu, ktoré sú nápomocné pri udržiavaní mentálnych a fyzických schopností, podpore psychickej pohody a napomáhajú k zmysluplnému tráveniu voľného času a prospešnému začleneniu sa klientov do spoločnosti.

Tabuľka č.12 Zoznam poskytovateľov sociálnych služieb

Poskytovatelia sociálnych služieb k 31.12.2017	Forma sociálnej služby	Oblasť pôsobnosti	Sídlo poskytovateľa	Zriaďovateľ	Štatutárny zástupca
INTERsen, n.o.	ambulantná	denný stacionár § 40	Torysa 26	nezisková organizácia	Bc. Mária Kallová

Zdroj: Obec Torysa, 2018

5. Analýza požiadaviek prijímateľov sociálnych služieb

Súčasťou analytickej časti sociálnych služieb sú názory obyvateľov obce na spektrum a úroveň poskytovaných sociálnych služieb v obci. Časť otázok položených v júli 2018 formou štruktúrovaného rozhovoru bola zameraná na zistenie potrieb obyvateľov obce v oblasti sociálnych služieb. Nakoľko poznanie dopytu po sociálnych službách umožňuje ich adresné plánovanie. Odpovede na otázky vedené v štrukturalizovanom rozhovore nám poskytlo 30 občanov. Medzi najčastejšie sociálne problémy respondentov patria problémy s dostupnosťou služieb, mobilitou a s vykonávaním sebaobsluhy, s uplatňovaním na trhu práce a problém s bývaním.

Tabuľka č.13 Najčastejšie sociálne problémy respondentov*

Najčastejšie sociálne problémy respondentov	Počet respondentov
1 = problém s mobilitou a s vykonávaním sebaobsluhy	16
2 = problém s dostupnosťou služieb	18
3 = problém so zabezpečením prípravy stravy	8
4 = problém so starostlivosťou o domácnosť	10
5 = problém s uplatňovaním práv a právom chránených záujmov	5
6 = problém s využívaním voľného času	5
7 = problém s bývaním	10
8 = problém s komunikáciou osôb so zmyslovým postihom	1
9 = problém so zabezpečením osobnej starostlivosti o dieťa, resp. o dospelého	6
10 = problém so zabezpečením zdravotnej starostlivosti	1
11 = problém s uplatňovaním na trhu práce	15
12 = konflikty v rodine	6
13 = problematické umiestňovanie v zariadeniach sociálnych služieb	7
14 = problém so závislosťou	2

*1 respondent mohol uviesť aj viac sociálnych problémov)

Zdroj: Diervilla, spol. s r. o., 2018

Z hľadiska sociálnych služieb v obci, pomerne vysoké percento respondentov má záujem o sociálne poradenstvo, denný stacionár a o poskytovanie opatrovateľskej služby v obci. Ako vidieť z tabuľky,

pomerne vysoký záujem je aj o zariadenie pre seniorov, zabezpečenie stravy a poskytovanie sociálneho poradenstva. Respondenti pri vyjadrení záujmu o aké sociálne služby by mali najväčší záujem uviedli nasledujúce odpovede, pričom mohli uviesť jednu a viac odpovedí. Najväčší záujem majú občania o sociálne poradenstvo, komunitné centrum, nájomné byty, rozvoz stravy a opatrovateľskú službu.

Tabuľka č.14 Záujem o sociálne služby

O aké sociálne služby, sociálne zariadenia by ste mali záujem Vy osobne/resp. pre Vášho blízkeho?	Počet respondentov
1 = sociálne poradenstvo	23
2 = opatrovateľská služba	17
3 = zariadenie opatrovateľskej služby	7
4 = odľahčovací služba	8
5 = nocľaháreň	8
6 = útulok	4
7 = denné centrum	14
8 = zariadenie núdzového bývania	8
9 = denné centrum pre deti a rodinu	9
10 = zariadenie pre seniorov	12
11 = zariadenie opatrovateľskej služby	12
12 = jedáleň, poskytovanie stravy	20
13 = práčovňa	8
14 = stredisko osobnej hygieny	7
15 = pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa a podpora zosúladovania rodinného a pracovného života	4
16 = zariadenie detských jasí	1
17 = nová výstavba nájomných bytov	20
18 = komunitné centrum	22
19 = denný stacionár	15
20 = prepravná služba	15
21 = sprievodcovská služba	3
22 = rehabilitačné stredisko	10
23 = terénna služba krízovej intervencie	6
24 = domov na polceste	1
25 = nízkoprahová sociálna služba pre deti a rodinu	5
26 = zariadenie pre seniorov	5
27 = domov sociálnych služieb	3
28 = špecializované zariadenie	1

Zdroj: Diervilla, spol. s r. o., 2018

Z hľadiska rozsahu poskytovanej služby by respondentom najviac vyhovovalo celoročné poskytovanie sociálnej služby.

Tabuľka č.15 Rozsah poskytovaných sociálnych služieb

Aký rozsah poskytovania sociálnej služby by Vám vyhovoval najviac?	Počet respondentov
1 = denne	8
2 = týždenne (na dobu určitú)	15
3 = celoročne	20

Zdroj: Diervilla, spol. s r. o., 2018

Pri získavaní informácií o poskytovaní sociálnych služieb v obci väčšina respondentov kontaktuje obecný úrad. Pomerne dosť respondentov zároveň vyhľadáva pomoc u rodiny a priateľov.

Tabuľka č.16 Zdroje informácií o sociálnych službách

Na koho sa obrátíte v prípade, že by ste potrebovali získať informácie o niektorej zo sociálnych služieb v obci?	Počet respondentov
1 = kontaktujem obecný úrad	22
2 = na človeka, ktorý má podobné problémy	7
3 = vyhľadám organizácie a združenia, o ktorých viem, že sociálne služby poskytujú	3
4 = vyhľadám pomoc u priateľov, rodiny	15
5 = získam informácie z internetu	6
6 = iné	1

Zdroj: Diervilla, spol. s r. o., 2018

Zo zrealizovaného prieskumu medzi obyvateľmi obce vyplynulo, že sieť poskytovateľov sociálnych služieb nepostačuje plne z hľadiska potrieb obyvateľov obce na rozsah poskytovaných služieb. Rozvoj sociálnych služieb v obci si v súvislosti s realizovaným prieskumom vyžaduje analyzovať potenciálne skupiny obyvateľstva, u ktorých sa predpokladá dopyt po týchto službách. Jedná sa o skupiny obyvateľstva, ktoré sú z rôznych dôvodov znevýhodnené, resp. ohrozené sociálnou exklúziou. V obci boli identifikované tri kľúčové cieľové skupiny:

- **Cieľová skupina č.1 - Seniori a osoby so zdravotným postihnutím**
- **Cieľová skupina č.2 - Rodiny s deťmi a mládežou**
- **Cieľová skupina č.3 - Ohrozené skupiny sociálnym vylúčením a to osoby v nepriaznivej sociálnej situácii a príslušníci marginalizovanej rómskej komunity**

5.1 SWOT analýza

Cieľová skupina č.1 - Seniori a osoby so zdravotným postihnutím

Silné stránky	Slabé stránky
- vysoká angažovanosť obce o spoluprácu s ďalšími obcami a lokálnymi partnermi v riešení spoločných problémov - skúsenosti z tvorby a implementácie projektov financovaných z národných a európskych zdrojov v oblasti sociálneho rozvoja, - pravidelné stretnutia dôchodcov, intenzívna klubová činnosť, - jestvujúce a fungujúce sociálne centrum / dom kultúry ako kultúrneho a spoločenského centra v obci, - dostupná knižnica, - školská jedáleň a rozvoz stravy, - existencia denného stacionára v obci, - zabezpečenie opatrovateľskej a odľahčovacej služby v prípade potreby, - existujúci Klub dôchodcov v obci, - postupná debarierizácia verejných budov a priestranstiev v obci, - aktívny prístup samosprávy k problematike seniorov a osôb so zdravotným postihnutím, - záujem samosprávy o skvalitňovanie a sieťovanie sociálnych služieb pre seniorov - záujem seniorov o rôzne typy aktivít v obci a okolí, - posudková činnosť, - základné a špecializované sociálne poradenstvo pracovníčkou obecného úradu, - terénna sociálna práca v obci, - existencia polyfunkčného objektu v obci s ambulanciami praktického lekára.	- pretrvávajúca bariérovosť v niektorých verejných budovách a priestranstvách, - nedostatok adekvátnych pracovných príležitostí pre osoby so zdravotným postihnutím, - nedostatočné možnosti rehabilitácie pre ŤZP občanov, - absencia komunitného centra, - nedostatočná informovanosť seniorov o poskytovaných službách, - nedostatok finančných prostriedkov na zriaďovanie nových služieb a na doplnenie personálu - nedostatočná terénna práca a mapovanie potrieb seniorov a osôb s zdravotným postihnutím, - absencia pobytového zariadenia v obci - chýbajúca prepravná služba, - chýbajúce možnosti pre seniorov v oblasti vzdelávania sa, - absentujúca služba v oblasti požíčania kompenzačných pomôcok, - nedostatok vhodných priestorov pre seniorov - na stretávanie a na vytváranie nových druhov sociálnych služieb a aktivít, - absencia obecných bezbariérových bytov pre osoby so zdravotným postihnutím a seniorov - chýbajúca chránená dielňa pre osoby so zdravotným postihnutím - absencia podpornej služby pre rodinných príslušníkov seniorov a osôb so zdravotným postihnutím - nedostatočná kapacita jestvujúcich obecných objektov na celooberné podujatia.
Príležitosti	Ohrozenia
- možnosť kompenzácií v zmysle zákona č. 447/2008 peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia, - zriadiť nové sociálne služby pre cieľové skupiny, - navýšiť kapacitu denného stacionára v obci, - pokračovať v zabezpečení opatrovateľskej a odľahčovacej služby, - podpora neformálnych opatrovateľov z rodiny, - zapojenie seniorov do dobrovoľníctva, - využiť dostupné finančné zdroje a možnosti financovania so zameraním na ŤZP občanov, - zlepšiť možnosti na pracovnú integráciu osôb so ŤZP a osôb so zdravotným znevýhodnením, - vybúďovať informačné siete so zameraním na problematiku seniorov, - zvýšiť dostupnosť jednotlivých typov služieb pre seniorov, - podporovať voľnočasové aktivity pre osoby so ZP a seniorov.	- nedostatok finančných prostriedkov na skvalitnenie kultúrno-spoločenskej infraštruktúry obce a na rozvoj sociálnej infraštruktúry, - prehlbovanie sociálnych a ekonomických problémov na národnej úrovni s dopadom na životnú úroveň obyvateľov obce, - zhoršovanie zdravotného stavu obyvateľstva, - prehlbovanie chudoby u niektorých skupín populácie a reprodukcia chudoby. - cenovo nedostupné služby pre seniorov a osoby so ZP, - nepriaznivý zdravotný stav prijímateľov sociálnych služieb, - legislatíva nekorešpondujúca s reálnymi potrebami osôb so ZP.

Cieľová skupina č.2 - Rodiny s deťmi a mládežou

Silné stránky	Slabé stránky
- dostatok charitatívnych inštitúcií pomáhajúcich rodinám s deťmi, - jednorazová sociálna výpomoc zo strany obce, - dlhoročná existencia terénnej sociálnej práce, - existencia záchrannej siete pre ohrozené rodiny s deťmi, - nárast vekovej kategórie ovplyvňujúcej pozitívny demografický vývoj, - záujem vedenia obce o využitie potenciálu mladých rodín, - existencia kultúrneho domu v obci, - existencia voľnočasových programov v obci - výstavba obecnej bytovky 12 bytovými jednotkami pre rodiny s deťmi, - existencia a aktívna činnosť organizácií, združení a spolkov v obci, - fungujúca ZŠ a MŠ v obci s nárastom počtu žiakov/deťí a súvisiaca existujúca technická infraštruktúra, - dostatok plôch pre pohybové aktivity detí a disponibilná plocha pre prípadné rozširovanie detských ihrísk a športovísk, - dobro organizovaná športová činnosť (futbal, stolný tenis), - tradičné kultúrne podujatia, - existencia ambulancií praktických lekárov a zubného lekára, - existencia lekárne obci.	- absencia miestnosti na stretávanie sa a organizovanie spoločných podujatí pre rodiny s deťmi, - absencia jasí ako alternatívy na zosúladienie pracovného a rodinného života, - absencia komunitného centra v obci, - pretrvávajúce bariéry pri vstupoch do objektov a na verejných priestranstvách, - nedostatočná informovanosť mladých rodín o diania v obci, - nedostatok podujatí pre mladé rodiny, - absencia služieb a podpory pri zosúladovaní pracovného a rodinného života, - nedostatočná terénna práca (sanácia v rodinách, asistenčná služba v škole), - vysoká miera nezamestnanosti a vysoká pracovná migrácia hlavne mladých ľudí do zahraničia - slabšia vybavenosť obce zariadeniami pre šport a kultúru - nevyhovujúci technický stav interiéru MŠ, - nedostatok športovísk a nedostatok atraktívnych príležitostí pre aktivity rodín a mládeže, - nedostatok finančných prostriedkov na rozvoj sociálnych služieb a s tým súvisiace málo rozvinuté služby starostlivosti o rodinu, deti a osoby odkázané na starostlivosť.
Príležitosti	Ohrozenia
- zintenzívnenie spolupráce s okolitými obcami ako aj v rámci cezhraničnej spolupráce, hlavne v oblasti vytvárania územných a priestorových podmienok pre realizáciu rozličných športových, rekreačných a oddychových aktivít, - podpora projektov rozvoja bývania v obci, - vytváranie podmienok zo strany štátu pre zosúladienie zručností a potrieb trhu práce, - podpora rozvoja sociálnych služieb, a iných opatrení, projektov a programov na podporu sociálneho začleňovania ohrozených skupín podľa ich špecifických potrieb, - projektov a programov na podporu sociálneho začleňovania ohrozených skupín podľa ich špecifických potrieb, vrátane rastu verejných výdavkov na sociálne veci a zdravotníctvo, - rozvoj a zakladanie mimovládnych neziskových organizácií poskytujúcich všeobecne prospešné služby - programy podpory zamestnanosti na EÚ a národnej úrovni: využívanie dotačných nástrojov a finančných mechanizmov v oblasti rozvoja ľudských zdrojov a aktívnych opatrení trhu práce, - zriadiť zariadenie dočasnej starostlivosti pre deti do 3 rokov, - využitie možností viac zdrojového financovania aktivít pre mladé rodiny s deťmi, - využitie malých grantov v spolupráci s okolitými obcami, - overenie poskytovanie adresnej pomoci pri odstraňovaní alebo zmierňovaní sociálnych dôsledkov v rodinách s deťmi.	- odchod mladých ľudí a pracovnej sily do miest a iných regiónov, - nárast počtu občanov vo vyššom veku, - nedostatok finančných prostriedkov na skvalitnenie kultúrno-spoločenskej infraštruktúry obce a na rozvoj sociálnej infraštruktúry, - prehlbovanie sociálnych a ekonomických problémov na národnej úrovni s dopadom na životnú úroveň obyvateľov obce, - zhoršovanie zdravotného stavu obyvateľstva, - prehlbovanie chudoby u niektorých skupín populácie a reprodukcia chudoby, - nedostatočné podmienky a podpora pre systematické zapájanie detí a mládeže do voľnočasových aktivít na národnej úrovni. - nedostatočný rozsah sociálnych služieb pre túto cieľovú skupinu, - vysoká finančná náročnosť prenesených kompetencií štátu na obec v oblasti bývania, - nedostatok finančných prostriedkov na rozširovanie a skvalitňovanie sociálnych služieb pre rodiny s deťmi.

Cieľová skupina č.3 - Ohrozené skupiny sociálnym vylúčením a to osoby v nepriaznivej sociálnej situácii a príslušníci marginalizovanej rómskej komunity

Silné stránky	Slabé stránky
- jestvujúce služby a pomoc obce pri životných situáciách (uvítanie do života novorodencov obce, svadby a i.) a pri krízových situáciách (živelná pohroma, rodinná tragédia....), - obec bohatá na prírodné a kultúrno-historické pamiatky, - vysoká angažovanosť obce o spoluprácu s ďalšími obcami a lokálnymi partnermi v riešení spoločných problémov - skúsenosti z tvorby a implementácie projektov financovaných z národných a európskych zdrojov v oblasti sociálneho rozvoja, - jestvujúce a fungujúce sociálne centrum / dom kultúry ako kultúrneho a spoločenského centra v obci - dostupná knižnica, - existencia a aktívna činnosť organizácií, združení a spolkov v obci, - fungujúca ZŠ a MŠ v obci s nárastom počtu žiakov/detí a súvisiaca existujúca technická infraštruktúra, - dlhoročná terenná sociálna práca, - skúsenosti samosprávy so sociálnym podnikom, - dostatok plôch pre pohybové aktivity detí a disponibilná plocha pre prípadné rozširovanie detských ihrísk a športovísk, - dobro organizovaná športová činnosť (futbal, stolný tenis), - tradičné kultúrne podujatia, - existencia ambulancií praktických lekárov a zubného lekára, - existencia lekárne obci, - rozvoj infraštruktúry v rómskej osade (prístup k pitnej vode, rekonštrukcia miestnej komunikácie v rómskej osade), - efektívna pomoc cieľovej skupine pri zabezpečení potravín, stravy a šatstva, - záujem obce o pomoc týmto občanom - existencia pozície pedagogického asistenta v miestnej základnej škole. - existujúce stredisko osobnej hygieny.	- vysoká miera nezamestnanosti a vysoká pracovná migrácia hlavne mladých ľudí do zahraničia - slabšia vybavenosť obce zariadeniami pre šport a kultúru, - nízka kvalita života v segregovanej osade, - nedostatok finančných prostriedkov na rozvoj sociálnych služieb a s tým súvisiace málo rozvinuté služby starostlivosti o rodinu, deti a osoby odkázané na starostlivosť, - pretrvávajúce problémy sociálnej inklúzie spojené s neprispôsobivými občanmi, - nedostatok a nízka frekvencia autobusových spojov - absencia miestnosti na stretávanie sa a organizovanie spoločných podujatí pre rodiny s deťmi, - absencia jaslí ako alternatívy na zosúladenie pracovného a rodinného života, - absencia komunitného centra v obci, - kumulácia viacerých sociálnych problémov v rómskej osade, - vysoká nezamestnanosť cieľovej skupiny, - absencia lacného bývania, - absentujúce sieťovanie a koordinácia - vysoká zadlženosť cieľových skupín (exekúcie), - nedostatočná prevencia pred vznikom ohrozenia, - existujúce služby pre ohrozené skupiny sú kapacitne nedostatočné, - absencia prepojenia poskytovania sociálnych služieb s riešením bývania a zamestnania - absencia sociálneho podniku, - absencia sociálnych bytov pre ohrozené skupiny v obci, - výskyt nežiaducich sociálno-patologických javov u niektorých členov rómskej komunity (závislosť, drobná kriminalita, záškoláctvo a pod.), - bytový problém u príslušníkov MRK, - nízka vzdelanostná úroveň Rómov, - nedostatočná motivácia rodičov podporovať vzdelávanie rómskych detí, - nedostatočné pracovné návyky u časti príslušníkov marginalizovanej rómskej komunity, - nelegálne skládky v blízkosti obydľí rómskych rodín - absencia terénnej zdravotnej služby.
Príležitosti	Ohrozenia

• zriadenie obecnej rómskej poriadkovej služby • zriadiť sociálny podnik pre cieľovú skupinu nezamestnaných osôb (sociálny podnik), • posilniť a udržať terénnu sociálnu prácu • implementácia projektov na riešenie problémov MRK (v oblasti bývania, vzdelávania, zamestnanosti a pod.), • realizácia preventívnych programov pre príslušníkov MRK, • realizácia programov zameraných na zvýšenie zamestnateľnosti príslušníkov MRK, • naďalej poskytovať sociálnu službu v stredisku osobnej hygieny, • zabezpečenie terénnej zdravotnej služby, • podpora projektov rozvoja bývania v obci, • vytváranie podmienok zo strany štátu pre zosúladenie zručností a potrieb trhu práce, • podpora rozvoja sociálnych služieb, a iných opatrení, projektov a programov na podporu sociálneho začleňovania ohrozených skupín podľa ich špecifických potrieb, • projektov a programov na podporu sociálneho začleňovania ohrozených skupín podľa ich špecifických potrieb, vrátane rastu verejných výdavkov na sociálne veci a zdravotníctvo, • rozvoj a zakladanie mimovládnych neziskových organizácií poskytujúcich všeobecne prospešné služby • programy podpory zamestnanosti na EÚ a národnej úrovni: využívanie dotačných nástrojov a finančných mechanizmov v oblasti rozvoja ľudských zdrojov a aktívnych opatrení trhu práce, • zriadiť zariadenie dočasnej starostlivosti pre deti do 3 rokov, • využitie možností viac zdrojového financovania aktivít pre mladé rodiny s deťmi, • využitie malých grantov v spolupráci s okolitými obcami, • overenie poskytovanie adresnej pomoci pri odstraňovaní alebo zmierňovaní sociálnych dôsledkov v rodinách s deťmi.	• nedostatok finančných prostriedkov na skvalitnenie kultúrno-spoločenskej infraštruktúry obce a na rozvoj sociálnej infraštruktúry, • prehlbovanie sociálnych a ekonomických problémov na národnej úrovni s dopadom na životnú úroveň obyvateľov obce, • prehlbovanie chudoby u MRK a reprodukcia chudoby, • nedostatočné podmienky a podpora pre systematické zapájanie detí a mládeže do voľnočasových aktivít na národnej úrovni. • nedostatočný rozsah sociálnych služieb pre túto cieľovú skupinu, • vysoká finančná náročnosť prenesených kompetencií štátu na obec v oblasti bývania, • nedostatok finančných prostriedkov na rozširovanie a skvalitňovanie sociálnych služieb pre rodiny s deťmi. • nestabilné a nedostatočné financovanie sociálnych služieb pre túto cieľovú skupinu • nárast sociálno-patologických javov u cieľovej skupiny • znížovanie priemerného veku matiek, • nárast počtu ľudí, ktorí nikdy nepracovali a nemajú pracovné návyky, • zhoršovanie zdravotného stavu obyvateľstva, • záškoláctvo, • nízke vzdelanie a nedostatočné zručnosti, • násilie v rodinách, gamblerstvo, výtržníctvo a vandalizmus, požívanie omamných látok, úžera, neprispôsobivé správanie a kriminalita rôzneho charakteru, • nedostatočne motivujúca legislatíva pre rizikové skupiny v oblasti nezamestnanosti a vzrastajúci počet ľudí ohrozených chudobou.
---	---

6. Vízia, ciele a priority

Cieľová skupina č.1 - Seniori a osoby so zdravotným postihnutím

Vízia: Zlepšená dostupnosť sociálnych služieb a vytvorenie siete zariadení sociálnych služieb pre seniorov. Osoby so zdravotným postihnutím žijúce v obci sú v čo najväčšej miere samostatné a nezávislé a je podporovaná ich snaha zamestnať sa, vzdelávať a aktívne využívať voľný čas.

Hlavný cieľ: Vytvoriť podmienky pre zlepšenie dostupnosti sociálnych služieb pre seniorov a osoby so zdravotným postihnutím

Cieľová skupina č.2 - Rodiny s deťmi a mládežou

Vízia: V roku 2027 budú rodiny s deťmi komplexne, profesionálne a citlivo podporované. V prípade ohrozenia bude rodina a jej členovia chránení a v obci budú vytvorené adekvátne podmienky na podporu a pomoc.

Hlavný cieľ: Vytvoriť podmienky pre nezávislý život rodín s deťmi.

Cieľová skupina č.3 - Ohrozené skupiny sociálnym vylúčením a to osoby v nepriaznivej sociálnej situácii a príslušníci marginalizovanej rómskej komunity

Vízia: Do roku 2027 bude v obci vytvorený systém sociálnych služieb, ktorý bude napomáhať zabezpečiť základné životné potreby a prispeje k zvýšeniu sociálnej začlenenosti cieľových skupín.

Hlavný cieľ: Rozšíriť a skvalitniť sociálne služby na zabezpečenie samostatného života cieľových skupín.

6.1 Priority cieľových skupín

Cieľová skupina č.1 - Seniori a osoby so zdravotným postihnutím
Vízia: Zlepšená dostupnosť sociálnych služieb a vytvorenie siete zariadení sociálnych služieb pre seniorov. Osoby so zdravotným postihnutím žijúce v obci sú v čo najväčšej miere samostatné a nezávislé a je podporovaná ich snaha zamestnať sa, vzdelávať a aktívne využívať voľný čas.
Hlavný cieľ: Vytvoriť podmienky pre zlepšenie dostupnosti sociálnych služieb pre seniorov a osoby so zdravotným postihnutím

Špecifický cieľ 1: Zlepšiť dostupnosť služieb a zvýšiť kvalitu a rozsah sociálnych služieb pre cieľovú skupinu a rozvíjať terénne, ambulantné a pobytové sociálne služby

Opatrenie	1.1 Zriadiť centrum komplexných služieb pre osoby so zdravotným postihnutím
Aktivity	- vypracovať analýzu potrieb osôb so zdravotným postihnutím a vytvárať nové služby na základe identifikovaných potrieb, - zistiť priestorové, technické, personálne možnosti a prevádzkové náklady, v prípade potreby vypracovať projekt a projektovú dokumentáciu, - nadviazať spoluprácu s VÚC a ďalšími poskytovateľmi sociálnych služieb, - vybudovať zariadenie komplexných služieb (zariadenie opatrovateľskej služby, linka dôvery pre zdravotne postihnutých, rehabilitačné služby, poradenstvo, denný stacionár, prepravná služba, doplnkové služby).
Zodpovednosť	Obec Torysta, neverejní poskytovatelia sociálnych služieb
Časový plán	2018 - 2027
Plánovaný rozpočet	20 000 EUR/rok
Zdroje financovania	vlastné zdroje, rozpočet VÚC, štrukturálne fondy EÚ, súkromné zdroje, štátny rozpočet SR

Opatrenie	1.2 Zabezpečiť poskytovanie opatrovateľskej a odľahčovacej služby aj po 15.00 hodine a počas víkendov
Aktivity	- zistiť potrebu rozšírenia poskytovania opatrovateľskej a odľahčovacej služby, - posilniť kapacitne počet opatrovateľiek, - zabezpečiť vedenie agendy na obecnom úrade.
Zodpovednosť	Obec Torysta, neverejní poskytovatelia sociálnych služieb
Časový plán	2018 - 2027
Plánovaný rozpočet	15 000 EUR/rok
Zdroje financovania	vlastné zdroje, rozpočet VÚC, štrukturálne fondy EÚ, súkromné zdroje, štátny rozpočet SR

Opatrenie	1.3 Zabezpečenie prevádzky denného stacionára
Aktivity	- zistiť potrebu, záujem osôb so zdravotným postihnutím o túto sociálnu službu, - zistiť priestorové, technické, personálne možnosti a prevádzkové náklady (najefektívnejšia alternatíva je zriadiť denný stacionár ako súčasť iného zariadenia sociálnych služieb), - vypracovať projektovú dokumentáciu na úpravu, resp. rekonštrukciu priestorov, - zabezpečiť prevádzku denného stacionára.
Zodpovednosť	neverejní poskytovatelia sociálnych služieb
Časový plán	2018 - 2027
Plánovaný rozpočet	30 000 EUR/rok
Zdroje financovania	vlastné zdroje, rozpočet VÚC, štrukturálne fondy EÚ, súkromné zdroje, štátny rozpočet SR

Opatrenie	1.4 Zabezpečenie prepravnej služby
Aktivity	Zabezpečiť prevádzku prepravnej služby (materiálne zabezpečenie, prevádzkové náklady).
Zodpovednosť	Obec Torysta, neverejní poskytovatelia sociálnych služieb
Časový plán	2018 - 2027
Plánovaný rozpočet	30 000 EUR/ rok
Zdroje financovania	vlastné zdroje, rozpočet VÚC, štrukturálne fondy EÚ, súkromné zdroje, štátny rozpočet SR

Opatrenie	1.5 Zabezpečenie stravovacej služby
Aktivity	- monitoring záujmu o dovoz stravy, - nadviazať spoluprácu s vývarovňou alebo jedálňou na území resp. v blízkosti okolia, - zabezpečiť rozvoz stravy pre osoby so zdravotným postihnutím a pre seniorov.
Zodpovednosť	Obec Torysta
Časový plán	2018 - 2027
Plánovaný rozpočet	35 000 EUR/ rok
Zdroje financovania	vlastné zdroje, súkromné zdroje

Špecifický cieľ 2: Vytvoriť podmienky na zvýšenie zamestnanosti

Opatrenie	2.1 Podpora vytvárania pracovných miest pre osoby so zdravotným postihnutím
Aktivity	- mapovať záujem o prácu v chránených dielňach a chránených pracoviskách, - vytvoriť ďalšie chránené dielne a chránené pracoviská, - zabezpečiť prezentáciu a priestor na odbyť výrobkov, - prehľbovať spoluprácu obce, Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny a podnikateľských subjektov pôsobiach na území obce, - vytvárať a realizovať projekty na zvyšovanie zamestnanosti cieľovej skupiny a v rámci nich vyhľadávať podnikateľské subjekty a vytvárať pracovné miesta pre cieľovú skupinu, - vytvárať a realizovať programy ďalšieho vzdelávania a realizovať rekvalifikačné kurzy, - realizovať programy na zvýšenie spoločenskej zodpovednosti firiem, - podporovať podnikateľské aktivity v sociálnej oblasti.
Zodpovednosť	Obec Torysta, verejný a súkromí zamestnávateľia
Časový plán	2018 - 2027
Plánovaný rozpočet	80 000 EUR/ rok
Zdroje financovania	vlastné zdroje, rozpočet VÚC, štrukturálne fondy EÚ, súkromné zdroje, štátny rozpočet SR

Opatrenie	2.2 Odstraňovanie architektonických bariér
Aktivity	- pokračovať v debaierizácii kľúčových verejných priestranstiev a obecných komunikácií,

	- vytvoriť bezbariérový prístup do verejných, kultúrnych a iných inštitúcií v obci - zabezpečiť, že všetky pripravované verejné a pokiaľ možno súkromné stavebné investície budú bezbariérové.
Zodpovednosť	Obec Torysta, súkromní investori
Časový plán	2018 - 2027
Plánovaný rozpočet	20 000 EUR/ rok
Zdroje financovania	vlastné zdroje, rozpočet VÚC, štrukturálne fondy EÚ, súkromné zdroje

Špecifický cieľ 3: Zabezpečiť komplexnosť služieb pre seniorov

Opatrenie	3.1 Rozšíriť existujúcu ponuku klubovej, záujmovej a kultúrnej činnosti seniorov
Aktivity	- rozšíriť spektrum voľnočasových a klubových aktivít pre seniorov,
Zodpovednosť	Obec Torysta, neverejní poskytovatelia sociálnych služieb
Časový plán	2018 - 2027
Plánovaný rozpočet	10 000 EUR/ rok
Zdroje financovania	vlastné zdroje, rozpočet VÚC, štrukturálne fondy EÚ, súkromné zdroje, štátny rozpočet SR

Opatrenie	3.2 Zriadiť v obci Domov sociálnych služieb pre seniorov
Aktivity	- zistiť potrebu, záujem seniorov o túto sociálnu službu, - vypracovať projekt, projektovú dokumentáciu na úpravu, resp. rekonštrukciu priestorov, - vybudovať Domov sociálnych služieb, - zabezpečiť prevádzku domova sociálnych služieb
Zodpovednosť	Obec Torysta, neverejní poskytovatelia sociálnych služieb
Časový plán	2019 - 2020
Plánovaný rozpočet	500 000 EUR
Zdroje financovania	vlastné zdroje, rozpočet VÚC, štrukturálne fondy EÚ, súkromné zdroje, štátny rozpočet SR

Cieľová skupina č.2 - Rodiny s deťmi a mládežou

Vízia: V roku 2027 budú rodiny s deťmi komplexne, profesionálne a citlivo podporované. V prípade ohrozenia bude rodina a jej členovia chránení a v obci budú vytvorené adekvátne podmienky na podporu a pomoc.

Hlavný cieľ: Vytvoriť podmienky pre nezávislý život rodín s deťmi.

Špecifický cieľ 1: Zlepšiť dostupnosť služieb a zvýšiť kvalitu a rozsah sociálnych služieb pre rodiny s deťmi a mládežou a rozvíjať terénne a ambulantné sociálne služby

Opatrenie	1.1 Rozvíjať terénnu sociálnu prácu a poradenské služby pre rodiny v krízovej situácii.
Aktivity	- zriadiť terénnu sociálnu prácu aj pre rodiny v kríze,

	- nadviazať a zintenzívniť spoluprácu terénnych sociálnych pracovníkov s poskytovateľmi sociálnych služieb pre rodinu.
Zodpovednosť	Obec Torysa, neverejní poskytovatelia sociálnych služieb
Časový plán	2018 - 2027
Plánovaný rozpočet	30 000 EUR/rok
Zdroje financovania	vlastné zdroje, rozpočet VÚC, štrukturálne fondy EÚ, súkromné zdroje, štátny rozpočet SR

Opatrenie	1.2 Zabezpečiť ochranu ohrozených rodín, detí a mládeže v meste a vybudovať systém podpory rodín v kríze
Aktivity	- zabezpečiť v spolupráci s neverejnými poskytovateľmi sociálnych služieb podmienky pre poskytovanie sociálneho, psychologického, právneho poradenstva a sprievodcovský servis.
Zodpovednosť	Obec Torysa, neverejní poskytovatelia sociálnych služieb
Časový plán	2018 - 2027
Plánovaný rozpočet	15 000 EUR/rok
Zdroje financovania	vlastné zdroje, rozpočet VÚC, štrukturálne fondy EÚ, súkromné zdroje, štátny rozpočet SR

Opatrenie	1.3 Zriadiť nízkoprahové denné centrum pre rodinu
Aktivity	- nájsť priestor (možnosť zriadiť denné centrum pre rodinu v rámci denného centra pre seniorov), - v prípade potreby vypracovať projekt, projektovú dokumentáciu a zrekonštruovať priestory, - zabezpečiť prevádzku, personálne a materiálno-technické vybavenie denného centra
Zodpovednosť	Obec Torysa, neverejní poskytovatelia sociálnych služieb
Časový plán	2018 - 2027
Plánovaný rozpočet	40 000 EUR/rok
Zdroje financovania	vlastné zdroje, rozpočet VÚC, štrukturálne fondy EÚ, súkromné zdroje, štátny rozpočet SR

Opatrenie	1.4 Realizovať efektívnu prevenciu v rodinách
Aktivity	- programy zamerané na výchovu, osvetu, výchova k rodičovstvu, partnerské vzťahy, - rozšíriť spektrum podporných aktivít pre rodiny, voľnočasových aktivít a klubovej činnosti, - realizovať denné tábory počas prázdnin pre deti zo sociálne znevýhodneného prostredia, - zlepšiť spoluprácu rodičov s učiteľmi, výchovnými poradcami na ZŠ a poskytovateľmi sociálnych služieb - realizácia preventívnych programov.
Zodpovednosť	Obec Torysa, neverejní poskytovatelia sociálnych služieb
Časový plán	2018 - 2027
Plánovaný rozpočet	10 000 EUR/rok
Zdroje financovania	vlastné zdroje, rozpočet VÚC, štrukturálne fondy EÚ, súkromné zdroje, štátny rozpočet SR

Špecifický cieľ 2: Zlepšenie dostupnosti bývania pre mladé rodiny

Opatrenie	2.1 Podporovať dostupnosť samostatného bývania pre mladé rodiny
Aktivita	- vybudovať 12 obecných nájomných bytov, - zabezpečiť výhodnejšie podmienky pre pridelovanie nájomných bytov mladým rodinám.
Zodpovednosť	Obec Torysta
Časový plán	2018 - 2020
Plánovaný rozpočet	780 000 EUR
Zdroje financovania	vlastné zdroje, Štátny fond rozvoja bývania

Cieľová skupina č.3 - Ohrozené skupiny sociálnym vylúčením a to osoby v nepriaznivej sociálnej situácii a príslušníci marginalizovanej rómskej komunity

Vízia: Do roku 2027 bude v obci vytvorený systém sociálnych služieb, ktorý bude napomáhať zabezpečiť základné životné potreby a prispieť k zvýšeniu sociálnej začlenenosti cieľových skupín.

Hlavný cieľ: Rozšíriť a skvalitniť sociálne služby na zabezpečenie samostatného života cieľových skupín.

Špecifický cieľ 1: Rozšíriť a skvalitniť terénne a ambulantné sociálne služby pre ľudí v nepriaznivej sociálnej situácii

Opatrenie	1.1 Udržať terénnu sociálnu prácu pre cieľovú skupinu
Aktivita	- rozšíriť dostatočne odborné personálne kapacity pre terénnu sociálnu prácu, - v prípade potreby zabezpečiť personálne kapacity, technické zabezpečenie poskytovanej asistenčnej a sprievodcovskej služby, - denné poskytovanie asistenčnej a sprievodcovskej služby prostredníctvom terénnej sociálnej práce.
Zodpovednosť	Obec Torysta, neverejní poskytovatelia sociálnych služieb
Časový plán	2018 - 2027
Plánovaný rozpočet	30 000 EUR/ročne
Zdroje financovania	vlastné zdroje, štrukturálne fondy EÚ, štátny rozpočet SR

Opatrenie	1.2 Zriadiť komunitné centrum
Aktivita	- nájsť vhodné priestory alebo pozemok, - vypracovať projektovú dokumentáciu na stavebné povolenie a žiadosť o nenávratný finančný príspevok, - vybudovať komunitné centrum, - zabezpečiť a udržať činnosť pracovníkov komunitného centra.
Zodpovednosť	Obec Torysta
Časový plán	2018 - 2027
Plánovaný rozpočet	280 000 EUR
Zdroje financovania	vlastné zdroje, štrukturálne fondy EÚ, štátny rozpočet SR

Opatrenie	1.3 Udržať poskytovanie sociálnej služby v stredisku osobnej hygieny
Aktivity	- zabezpečiť poskytovanie sociálnej služby v stredisku osobnej hygieny
Zodpovednosť	Obec Torysa
Časový plán	2018 - 2027
Plánovaný rozpočet	5 000 EUR/rok
Zdroje financovania	vlastné zdroje, štrukturálne fondy EÚ, štátny rozpočet SR

Špecifický cieľ 2: Vytvoriť systém adresnej a stupňovitej sociálnej pomoci MRK

Opatrenie	2.1 Vybudovať nízkoštandardné nájomné byty
Aktivity	- vytypovať lokalitu a vypracovať projektovú dokumentáciu na stavebné povolenie, - vybudovať 24 nízkoštandardných bytov.
Zodpovednosť	Obec Torysa
Časový plán	2022 - 2027
Plánovaný rozpočet	1 200 000 EUR
Zdroje financovania	vlastné zdroje, Štátny fond rozvoja bývania, štrukturálne fondy EÚ

Opatrenie	2.2 Zabezpečiť prístup k sociálnym službám pre všetkých príslušníkov MRK
Aktivity	- zvýšiť počet komunitných a sociálnych pracovníkov s erudíciou na sociálnu oblasť, zdravotníctvo, právne služby, bytovú problematiku, vzdelávanie a školstvo, - zabezpečiť ďalšie podporné služby pre rómsku komunitu (svojpomocné kluby, psychologické, sociálne a právne poradenstvo pre MRK).
Zodpovednosť	Obec Torysa, neverejní poskytovatelia sociálnych služieb
Časový plán	2018 - 2027
Plánovaný rozpočet	10 000 EUR/rok
Zdroje financovania	vlastné zdroje, rozpočet VÚC, štrukturálne fondy EÚ, súkromné zdroje, štátny rozpočet SR

Špecifický cieľ 3: Zlepšiť podmienky pre vzdelávanie a prístup na trh práce pre príslušníkov MRK

Opatrenie	3.1 Pokračovať a zlepšiť predškolskú a školskú prípravu pre príslušníkov MRK
Aktivity	- naďalej podporovať zriadenie nultých ročníkov v miestnej ZŠ, - pokračovať v predškolskej príprave rómskych detí v MŠ, - zvýšiť záujem rodičov rómskych detí o predškolskú prípravu, - realizovať špeciálne programy zamerané na zlepšenie pripravenosti rómskych žiakov na vstup na základnú školu, - vytvoriť špeciálne programy na zlepšenie sociálnych, komunikačných a jazykových zručností detí v ZŠ s MŠ. - v základnej škole udržať a rozšíriť počet pedagogických asistentov. - zriadiť pozíciu pedagogického asistenta v materskej škole.
Zodpovednosť	Obec Torysa, Základná škola s materskou školou Torysa
Časový plán	2018 - 2027

Plánovaný rozpočet	40 000 EUR/ročne
Zdroje financovania	vlastné zdroje, rozpočet VÚC, štrukturálne fondy EÚ, štátny rozpočet SR

Opatrenie	3.2 Uľahčiť prístupom MRK ich vstup na trh práce.
Aktivity	- rozšíriť poskytované služby o poradenstvo pred vstupom na trh práce, - realizovať vzdelávacie programy pre Rómov a rekvalifikačné kurzy s prepojením na potreby trhu práce, - zriadiť sociálny podnik v obci
Zodpovednosť	Obec Torysa
Časový plán	2018 - 2027
Plánovaný rozpočet	200 000 EUR
Zdroje financovania	vlastné zdroje, rozpočet VÚC, štrukturálne fondy EÚ, štátny rozpočet SR

Opatrenie	3.3 Realizovať preventívne programy pre príslušníkov MRK
Aktivity	- motivovať rómskych rodičov k zodpovednému rodičovstvu, realizovať vzdelávacie aktivity pre mládež v oblasti plánovaného rodičovstva, - podporiť programy podporujúce vzájomné spoznávanie a toleranciu medzi minoritou a majoritou, - realizovať projekty zamerané na propagáciu zdravia a zdravého životného štýlu, - realizovať preventívne aktivity v oblasti predchádzania chorôb a v oblasti prevencie závislostí, - realizovať preventívne programy zamerané na prevenciu sociálno-patologického správania vrátane zriadenia občianskych hliadok
Zodpovednosť	Obec Torysa, Základná škola s materskou školou Torysa
Časový plán	2018 - 2027
Plánovaný rozpočet	80 000 EUR/rok
Zdroje financovania	vlastné zdroje, rozpočet VÚC, štrukturálne fondy EÚ, štátny rozpočet SR

Opatrenie	3.4 Vytvoriť podmienky zamestnania pre cieľovú skupinu pre pracovné uplatnenie na trhu práce
Aktivity	- podporovať vznik nových pracovných miest pre cieľové skupiny - realizovať vzdelávacie programy pre cieľové skupiny,
Zodpovednosť	Obec Torysa, Základná škola s materskou školou Torysa
Časový plán	2018 - 2027
Plánovaný rozpočet	10 000 EUR/rok
Zdroje financovania	vlastné zdroje, rozpočet VÚC, štrukturálne fondy EÚ, štátny rozpočet SR

6.2 Zhrnutie priorít cieľových skupín

Tabuľka č. 17 Priority cieľových skupín

Cieľová skupina č.1 - Seniori a osoby so zdravotným postihnutím					
Poradie	Názov opatrenia	rok	náklady v EUR/rok	zodpovedný	zdroje financovania

Špecifický cieľ 1. Zlepšiť dostupnosť služieb a zvýšiť kvalitu a rozsah sociálnych služieb pre cieľovú skupinu a rozvíjať terénne, ambulantné a pobytové sociálne služby					
1.	1.1 Zriadiť centrum komplexných služieb pre osoby so zdravotným postihnutím	2018 - 2027	20 000	Obec Torysta, neverejný poskytovateľ sociálnych služieb	vlastné zdroje, rozpočet VÚC, štrukturálne fondy EÚ, súkromné zdroje, štátny rozpočet SR
2.	1.2 Zabezpečiť poskytovanie opatrovateľskej a odľahčovacej služby aj po 15.00 hodine a počas víkendov	2018 - 2027	15 000	Obec Torysta, neverejný poskytovateľ sociálnych služieb	vlastné zdroje, rozpočet VÚC, štrukturálne fondy EÚ, súkromné zdroje, štátny rozpočet SR
3.	1.3 Zabezpečenie prevádzky denného stacionára	2018 - 2027	30 000	neverejný poskytovateľ sociálnych služieb	vlastné zdroje, rozpočet VÚC, štrukturálne fondy EÚ, súkromné zdroje, štátny rozpočet SR
4.	1.4 Zabezpečenie prepravnej služby	2018 - 2027	30 000	Obec Torysta, neverejný poskytovateľ sociálnych služieb	vlastné zdroje, rozpočet VÚC, štrukturálne fondy EÚ, súkromné zdroje, štátny rozpočet SR
5.	1.5 Zabezpečenie stravovacej služby	2018 - 2027	35 000	Obec Torysta	vlastné zdroje, súkromné zdroje
Špecifický cieľ 2. Vytvoriť podmienky na zvýšenie zamestnanosti					
6.	2.1 Podpora vytvárania pracovných miest pre osoby so zdravotným postihnutím	2018 - 2027	80 000	Obec Torysta, verejný a súkromný zamestnávateľ	vlastné zdroje, rozpočet VÚC, štrukturálne fondy EÚ, súkromné zdroje, štátny rozpočet SR
7.	2.2 Odstraňovanie architektonických bariér	2018 - 2027	20 000	Obec Torysta, súkromní investori	vlastné zdroje, rozpočet VÚC, štrukturálne fondy EÚ, súkromné zdroje, štátny rozpočet SR
Špecifický cieľ 3: Zabezpečiť komplexnosť služieb pre seniorov					
8.	3.1 Rozšíriť existujúcu ponuku klubovej, záujmovej a kultúrnej činnosti seniorov	2018-2027	10 000	Obec Torysta, neverejný poskytovateľ sociálnych služieb	vlastné zdroje, rozpočet VÚC, štrukturálne fondy EÚ, súkromné zdroje, štátny rozpočet SR
9.	3.2 Zriadiť v obci Domov sociálnych služieb pre seniorov	2019 - 2020	500 000 (jednorázovo)	Obec Torysta, neverejný poskytovateľ sociálnych služieb	vlastné zdroje, rozpočet VÚC, štrukturálne fondy EÚ, súkromné

					zdroje, štátny rozpočet SR
Cieľová skupina č. 2 - Rodiny s deťmi a mládežou					
Špecifický cieľ 1: Zlepšiť dostupnosť služieb a zvýšiť kvalitu a rozsah sociálnych služieb pre cieľovú skupinu a rozvíjať terénne, ambulantné a pobytové sociálne služby					
10.	1.1 Rozvíjať terénnu sociálnu prácu a poradenské služby pre rodiny v krízovej situácii	2018 - 2027	30 000	Obec Torysta, neverejný poskytovateľ sociálnych služieb	vlastné zdroje, rozpočet VÚC, štrukturálne fondy EÚ, súkromné zdroje, štátny rozpočet SR
11.	1.2 Zabezpečiť ochranu ohrozených rodín, detí a mládeže v meste a vybudovať systém podpory rodín v kríze	2018 - 2027	15 000	Obec Torysta, neverejný poskytovateľ sociálnych služieb	vlastné zdroje, rozpočet VÚC, štrukturálne fondy EÚ, súkromné zdroje, štátny rozpočet SR
12.	1.3 Zriadiť nízkoprahové denné centrum pre rodinu	2018 - 2027	40 000	Obec Torysta, neverejný poskytovateľ sociálnych služieb	vlastné zdroje, rozpočet VÚC, štrukturálne fondy EÚ, súkromné zdroje, štátny rozpočet SR
13.	1.4 Realizovať efektívnu prevenciu v rodinách	2018 - 2027	10 000	Obec Torysta, neverejný poskytovateľ sociálnych služieb	vlastné zdroje, rozpočet VÚC, štrukturálne fondy EÚ, súkromné zdroje, štátny rozpočet SR
Špecifický cieľ 2: Zlepšenie dostupnosti bývania pre mladé rodiny					
14.	2.1 Podporovať dostupnosť samostatného bývania pre mladé rodiny	2018 - 2020	780 000 (jednorázovo)	Obec Torysta	vlastné zdroje, Štátny fond rozvoja bývania
Cieľová skupina č.3 - Ohrozené skupiny sociálnym vylúčením a to osoby v nepriaznivej sociálnej situácii a príslušníci marginalizovanej rómskej komunity					
Špecifický cieľ 1: Rozšíriť a skvalitniť terénne a ambulantné sociálne služby pre ľudí v nepriaznivej sociálnej situácii					
15.	1.1 Udržať terénnu sociálnu prácu pre cieľovú skupinu	2018 - 2027	30 000	Obec Torysta, neverejný poskytovateľ sociálnych služieb	vlastné zdroje, štrukturálne fondy EÚ, štátny rozpočet SR
16.	1.2 Zriadiť komunitné centrum	2018 - 2027	280 000	Obec Torysta	vlastné zdroje, štrukturálne fondy EÚ, štátny rozpočet SR
17.	1.3 Udržať poskytovanie sociálnej služby v stredisku osobnej hygieny	2018 - 2027	5 000	Obec Torysta	vlastné zdroje, štrukturálne fondy EÚ, štátny rozpočet SR
Špecifický cieľ 2: Vytvoriť systém adresnej a stupňovitej sociálnej pomoci MRK					

18.	2.1 Vybudovať nízkoštandardné nájomné byty	2022 - 2027	1 200 000 (jednorázovo)	Obec Torysa	vlastné zdroje, štátny fond rozvoja bývania, štrukturálne fondy EÚ
19.	2.2 Zabezpečiť prístup k sociálnym službám pre všetkých príslušníkov MRK	2018 - 2027	10 000	Obec Torysa, neverejný poskytovateľ sociálnych služieb	vlastné zdroje, rozpočet VÚC, štrukturálne fondy EÚ, súkromné zdroje, štátny rozpočet SR
Špecifický cieľ 3: Zlepšiť podmienky pre vzdelávanie a prístup na trh práce pre príslušníkov MRK					
20.	3.1 Pokračovať a zlepšiť predškolskú prípravu pre rómske deti pred nástupom do ZŠ	2018 - 2027	40 000	Obec Torysa, Základná škola s materskou školou Torysa	vlastné zdroje, rozpočet VÚC, štrukturálne fondy EÚ, štátny rozpočet SR
21.	3.2 Uľahčiť Rómom znevýhodneným na trhu práce ich vstup na trh práce.	2018 - 2027	200 000	Obec Torysa	vlastné zdroje, rozpočet VÚC, štrukturálne fondy EÚ, štátny rozpočet SR
22.	3.3 Realizovať preventívne programy pre príslušníkov MRK	2018 - 2027	80 000	Obec Torysa, Základná škola s materskou školou Torysa	vlastné zdroje, rozpočet VÚC, štrukturálne fondy EÚ, štátny rozpočet SR
23.	3.4 Vytvoriť podmienky zamestnania pre cieľovú skupinu pre pracovné uplatnenie na trhu práce	2018 - 2027	10 000	Obec Torysa, Základná škola s materskou školou Torysa	vlastné zdroje, rozpočet VÚC, štrukturálne fondy EÚ, štátny rozpočet SR

Zdroj: Obec Torysa, 2018

7. Evaluácia a monitorovanie komunitného plánu sociálnych služieb

Riadiace a organizačné zabezpečenie implementácie Komunitného plánu sociálnych služieb obce Torysa na roky 2018 – 2027 bude úlohou monitorovacej skupiny. Keďže primárnu zodpovednosť za komunitné plánovanie sociálnych služieb, spracovanie a implementáciu Komunitného plánu sociálnych služieb nesie samospráva, členmi monitorovacej skupiny bude starosta a niektorí zo zvolených poslancov obecného zastupiteľstva. V záujme zachovania participácie aktérov komunitného plánovania v implementačnej fáze, budú súčasťou tímu aj zástupca neverejných poskytovateľov sociálnych služieb, resp. zástupca tretieho sektora.

Monitorovacia skupina začne svoju činnosť po schválení Komunitného plánu sociálnych služieb obce Torysa na roky 2018 – 2027 v obecnom zastupiteľstve. Jej hlavnými úlohami bude najmä vypracovanie plánu monitorovacej činnosti, samotné monitorovanie plnenia aktivít vo vzťahu k stanoveným ukazovateľom pre danú aktivitu, vypracovávanie hodnotiacich správ o priebežnom plnení Komunitného plánu sociálnych služieb, ale aj vypracovanie systému riadenia zmien v platnom Komunitnom pláne sociálnych služieb a identifikácia rizík počas realizačného obdobia.

Tabuľka č. 18 Spôsob vyhodnocovania komunitného plánu

Subjekt vykonávajúci kontrolu	Periodicita	Spôsob vykonania kontroly
Monitorovacia skupina Komunitného plánu sociálnych služieb obce Torysa na roky 2018 – 2027	každoročne k 31. 12. kalendárneho roka od roku 2018 do 2027	Spracovanie Informatívnej hodnotiacej správy o priebežnom plnení Komunitného plánu sociálnych služieb obce Torysa na roky 2018 – 2027
Obecné zastupiteľstvo Torysa a Komisia pre sociálne otázky, bytové, zdravotníctva a školstva OcZ	každoročne v 1. kvartáli kalendárneho roka od 2019 do 2028	Informatívna hodnotiaca správa o priebežnom plnení Komunitného plánu sociálnych služieb obce Torysa na roky 2018 – 2027 vypracovaná Monitorovacou skupinou bude predložená na prerokovanie sociálnej komisie a následne na zasadnutie obecného zastupiteľstva
Laická o odborná verejnosť	počas platnosti Komunitného plánu sociálnych služieb obce Torysa na roky 2018 – 2027	Na webovom sídle obce bude uverejnená spracovaná informatívna správa o priebežnom plnení Komunitného plánu sociálnych služieb obce Torysa na roky 2018 – 2027. Občania budú mať možnosť pripomienkovať správu elektronickou formou.

Zdroj: Obec Torysa, 2018

Záver

Komunitného plánu sociálnych služieb obce Torysa na roky 2018 – 2027 je dokument analyzujúci súčasný reálny stav sociálnych služieb v obci a jej okolí, ich kvalitu a rozvoj v budúcnosti. Je výsledkom vzájomnej a otvorenej spolupráce medzi všetkými účastníkmi komunitného plánovania, ktorí majú v procese plánovania rovnaké práva a povinnosti. Tento programovací dokument bol spracovaný ako nosný a kľúčový dokument pre stanovenie strategických cieľov v sociálnej oblasti.

Z hľadiska štruktúry je Komunitný plán sociálnych služieb obce Torysa na roky 2018 – 2027 je rozčlenený na sedem kľúčových častí:

- v prvej časti je podrobne popísane základné vymedzenie problematiky a to princípy komunitného plánovania, proces prípravy, právny rámec poskytovania sociálnych služieb a pôsobnosť obce,
- druhá časť obsahuje sociálno-demografickú analýzu,
- tretia časť pozostáva z analýzy súčasného stavu sociálnych služieb a popisu ich financovania,
- štvrtá časť sa venuje poskytovateľom sociálnych služieb v obci,
- piata časť obsahuje analýzu požiadaviek prijímateľov sociálnych služieb na základe dotazníkového prieskumu vrátane detailnej SWOT analýzy,
- kľúčová šiesta časť sa zaoberá víziou, cieľmi a prioritami a detailne rozoberá priority jednotlivých cieľových skupín ako aj ich sumarizuje v zhrnutí.
- záverečná siedma časť obsahuje plán evaluácie a monitorovania komunitného plánu sociálnych služieb.

Vykonateľnosť jednotlivých opatrení a tým dosiahnutie stanovených cieľov bude závisieť od mnohých faktorov. Najkritickejším prvkom je v prípade malých obcí finančná náročnosť jednotlivých priorit. Taktiež dôležitým faktorom sú komplikované vlastnícke vzťahy.

Schválený Komunitný plán sociálnych služieb obce Torysa na roky 2018 – 2027 je otvorený dokument, ktorý sa môže dopĺňať o nové priority, opatrenia a aktivity, resp. môžu sa niektoré opatrenia a aktivity rušiť. Komunitný plán sociálnych služieb obce Torysa na roky 2018 – 2027 schvaľuje obecné zastupiteľstvo. Monitorovanie a hodnotenie Komunitný plán sociálnych služieb obce Torysa na roky 2018 – 2027 realizuje starosta a obecné zastupiteľstvo.

Komunitný plán sociálnych služieb obce Torysa na roky 2018 – 2027 bol schválený na zasadnutí obecného zastupiteľstva dňa: 07.08.2018

Uznesením Obecného zastupiteľstva obce Torysa č. 73/2018/7

V Toryse dňa: 08.08.2018

Ing. Jozef Stedina
starosta

Autori

Komunitný plán sociálnych služieb obce Torysa na roky 2018 – 2027 spracoval riadiaci tím v nasledovnom personálnom zložení:

Ing. Jozef Stedina, starosta

Mgr. Katarína Jaššová, terénny sociálny pracovník

Terézia Sabolová, ekonómka obce

Spracovala externá konzultačná firma Diervilla, spol. s r. o. v nasledovnom personálnom zložení:

Ing. Rastislav Mochnacký, konateľ

Mgr. Nicole Fuchsová, expert

Autorské práva prináležia spoločnosti Diervilla, spol. s r. o. Dokument je verejný a verejne prístupný. V prípade citácie je nutné dodržiavať Zákon č. 618/2003 Z. z. o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom v znení neskorších predpisov.

Použitá literatúra

Atlas krajiny Slovenskej republiky, MŽP SR, Bratislava, 2002

Mini príručka pre Komunitné plánovanie sociálnych služieb, SOCIA – nadácia na podporu sociálnych zmien, 2004

Vlastivedný slovník obcí na Slovensku. Encyklopedický ústav SAV. 1. vyd. Bratislava : VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1977

Retrospektívni lexikón obcí Československé socialistické republiky 1850–1970. I. Diel, II. zväzok. Praha: Federální statistický úřad, 1978

Integrovaný regionálny operačný program na obdobie 2014-2020

Operačný program Ľudské zdroje na obdobie 2014-2020

zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja

zákon č. 369/1990 Z.z. o obecnom zriadení, v znení neskorších predpisov.

zákon č. 303/1995 Z.z. o rozpočtových pravidlách, v znení neskorších predpisov.

zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov

Internetové zdroje:

www.torysa.ocu.sk

www.statistics.sk

www.upsvar.sk